

linjen mot gården, samt två cirkelbågar med 7 meters radie och som tangera hvar sin af nämnda båda lodlinjer. Medelpunkterna för dessa cirkelbågar skola i kvarteren Tofslärkan, Trädlärkan, Sånglärkan och Piplärkan ligga 12 meter och inom området å Norrmalm 10 meter öfver gatuplanets medelhöjd. Å byggnad må dock utanför nämnda profil anordnas listverk, fasadutsprång, balkonger m. m. i enlighet med närmare bestämmelse i byggnadsordningen för Stockholm; samt

2:o) att stadsfullmäktige tillika måtte under förutsättning af nådigt godkännande af den framställning, hvarom ofvan under 1:o) sägs, besluta den ändring i den af fullmäktige den 20 september 1909 antagna lydelse af mom. 4 af § 53 i byggnadsordningen för Stockholm, att detta moment skall lyda på sätt som följer:

4. Inom kvarteren Tofslärkan — — — — — ofvan omförmälta föreskrifter.

I öfrigt skola med afseende å bebyggandet af samtliga dessa egnahemstomter gälla följande särskilda bestämmelser:

a) Å de särskilda tomterna få endast uppföras boningshus, hvilkas höjd och takresning, däruti medräknade vindskupor och dylikt, icke få öfverskjuta en profil, som bestämmes genom två lodlinjer, den ena i tomtgränsen mot gatan, den andra i byggnadslinjen mot gården, samt två cirkelbågar med 7 meters radie och som tangera hvar sin af nämnda båda lodlinjer. Medelpunkterna för dessa cirkelbågar skola i kvarteren Tofslärkan, Trädlärkan, Sånglärkan och Piplärkan ligga 12 meter och inom området å Norrmalm 10 meter öfver gatuplanets medelhöjd. Å byggnad må dock utanför nämnda profil anordnas listverk, fasadutsprång, balkonger m. m. i enlighet med bestämmelserna i § 20.

b) till och med g) lika med momentens lydelse enligt beslutet den 20 september 1909.

Efter punktvis verkställd föredragning blef utskottets hemställan af stadsfullmäktige godkänd.

§ 14.

Föredrogs beredningsutskottets memorial n:r 166, innefattande hemställan om att stadsfullmäktige måtte vid detta tillfälle utse en kommitté af fem personer för fullgörande af det i fullmäktiges den 20 innevarande juni fattade beslut afsedda uppdrag att verkställa

Val af kommitté för utredning af frågan ang. ett centralbibliotek för Stockholm.

utredning om och i hvilken utsträckning ett centralbibliotek för Stockholm må kunna åstadkommas.

Efter ett yttrande af herr Warburg biföllo stadsfullmäktige utskottets hemställan, hvarefter valet företogs med slutna sedlar och erhöll den utgång, att till ledamöter af nämnda kommitté med de flesta afgifna rösterna utsågos: Herlitz, K., direktör, stadsfullmäktig, Nilsson, Fredr., bibliotekarie, stadsfullmäktig, Palmgren, V., fil. doktor, stadsfullmäktig, Romare, P. B., direktör, stadsfullmäktig, och Warburg, K., professor, stadsfullmäktig.

§ 15.

Uppdrag åt stadens statistiska kontor att åt statens ålderdomsförsäkringskommitté införskaffa vissa begärda uppgifter.

U 167. S 179.

Uti skrifvelse den 8 innevarande juni hade enligt erhållet nådigt bemyndigande den af kungl. maj:t tillsatta kommittén för verkställande af utredning rörande allmänna ålderdoms- och invaliditetsförsäkring samt afgifvande af de förslag, hvartill utredningen kunde föranleda, hos öfverståthållareämbetet anhållit att beträffande ålderstigna personer, särskildt inom de mindre bemedlade lagren af befolkningen, måtte genom vederbörande kommunala myndigheter införskaffas vissa uppgifter i enlighet med för ändamålet utarbetade blankettformulär.

Med öfverlämnande af dessa, i afdelning I och afdelning II uppdelade blanketter rörande de personer inom hufvudstaden, som med undersökningen afsåges, hade härefter öfverståthållareämbetet, enligt skrifvelse till stadsfullmäktiges ordförande af den 15 i denna månad, hemställt om uppdrag för någon stadsfullmäktige underlydande myndighet, som för ändamålet vore lämplig, att ifylla blankettens afdelning II och därefter öfversända blanketterna till kommittén under uppgifven adress Brunkebergstorg n:r 11.

Med bifall till hvad beredningsutskottet i sitt med anledning af öfverståthållareämbetets berörda framställning afgifna, nu fördragna utlåtande n:r 167 hemställt beslöto stadsfullmäktige, efter det ordet innehafts af herr Warburg:

att uppdraga åt stadens statistiska kontor att biträda statens ålderdomsförsäkringskommitté med anskaffande af ifrågavarande, uti öfverståthållareämbetets förevarande skrifvelse till fullmäktiges ordförande angifna uppgifter samt för sådant ändamål till kontorets styrelses förfogande ställa ett förslagsanslag af 12,000 kronor.

§ 16.

Förekom till behandling beredningsutskottets memorial n:r 168, enligt hvilket utskottet till stadsfullmäktiges afgörande öfverlämnat en af friherre Erik Palmstierna ingifven ansökan att blifva befriad från uppdraget att vara stadsfullmäktig, till hvilket uppdrag han blifvit utsedd inom femte valkretsen.

Frih. E. Palmstiernas afsägelse af uppdraget att vara stadsfullmäktig.

U 168. S 180.

Efter föredragning af utskottets yttrande i ämnet uppstod öfverläggning, i hvilken anföranden afgäfvos af herrar Nyström, Warburg, Palme, Dahlberg, Lindhagen, Herlitz, G. F. Östberg, Warburg, Welin och Kinander, hvar efter annan i nu nämud ordning.

Härunder hade, såsom herr vice ordföranden erinrade, yrkats dels af herr Warburg m. fl., att stadsfullmäktige måtte förklara, att frih. Palmstierna visat hinder att fullgöra uppdraget att vara stadsfullmäktig, så ock godkänna detta hinder, och dels, af herr Nyström m. fl., att stadsfullmäktige måtte förklara sådant hinder icke hafva blifvit af frih. Palmstierna visadt; och förmälte herr vice ordföranden, efter i enlighet härmed verkställda propositioner, sig anse det förra yrkandet hafva stadsfullmäktiges flertal för sig.

Då emellertid votering begärdes, föreslogs och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som, med bifall till friherre Erik Palmstiernas förevarande ansökan att blifva befriad från uppdraget att vara stadsfullmäktig, förklarar honom hafva visat hinder att uppdraget fullgöra, röstar ja;

Den, det ej vill, röstar nej;

Vinner nej, hafva stadsfullmäktige förklarat friherre Palmstierna icke hafva visat hinder att fullgöra stadsfullmäktiguppdraget.

I denna omröstning afgäfvos 39 ja- och 21 nej-röster, hvadan stadsfullmäktige fattat beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionen. *Ja* röstades, såsom framgår af anteckningslistorna n:r 2, af herrar vice ordföranden, d'Ailly, Alderin, Almström, Andersson, Blomberg, Boberg, Bohman, Bratt, Carlsson, Edkvist, Enell, Enequist, Engström, Forssberg, Hernlund, Hjorth, Jonsson, Kinander, Klefbeck, Lagerheim, Lagerholm, Laurentz, Lidman, Lindhagen, Lindmark, Norström, Hjalmar Olsson, Palme, fröken Palmgren, herrar Rabe, Staf, Tengdahl, Warburg, Wassberg, Welin, Wester, Wickman och G. F. Östberg, samt *nej* af herrar Boije af Gennäs, Dahlberg, Dyrssen, Edberg, Joh. Ludv. Eklund, Herlitz, Höglund,

Isakson, Lund, Lundström, A. E. Magnusson, Norblad, Nordquist, Nyström, Olin, Ringholm, Romare, Sjögren, Thelander, Wahlin och Wassén.

§ 17.

Motion.

Herr Klefbeck erhöll på begäran ordet samt väckte och aflämnade skriftlig motion om att person, som för sig eller familjemedlem åtnjutit kostnadsfri sjukhusvård, ej må uppföras å fattigvårdsnämndens förteckning å för understöd häftande.

Motionen öfverlämnades till beredningsutskottets yttrande.

§ 18.

Anmälningar.

Anmäldes, att till stadsfullmäktige ankommit och i afskrifter till vederbörande förvaltningsmyndigheter delgifvits öfverståhållare-ämbetets den 23 juni 1910 lämnade fastställelser å stadsfullmäktiges beslut angående

försäljning af delar af Rörstrandsgatan och en stadens plats äfvensom af en tomt del i kv. Läkaren samt förvärfvande af delar af tomterna n:r 1 och 3 samt ofria n:r 2 i samma kvarter och friförsäljning af sistnämnda tomts återstående del;

försäljning af tomten n:r 10 i kv. Slepner, n:r 42 i kv. Lärkan, n:r 21 och 22 inom lägenheten Lilldalen på Öster-Hallinge ägor under Skårby egendom i Salems socken;

köp af den från Lillsjönäs i Bromma socken afsöndrade lägenheten Kungsholmens villastadstomt n:r 102, eller tomterna n:r 75, 76, 77 och 78;

åtgärder för förvärfvande af den för utläggning till Hammarbygatan erforderliga fastigheten n:r 5 i kvarteret Hammarbysjö;

mottagande af en staden erbjuden gåfva af en staty, benämnd »Dimman», jämte piedestal;

bemyndigande för styrelsen öfver stadens gas- och elektricitetsverk att tillhandahålla aktiebolaget Herserud på Lidingön elektrisk energi; samt

godkännande af förslag till uppgörelse med delägarne i lykt-tändarnes och sifonpumparnes vid Stockholms gasverk enskilda pensionsfond angående fondens upplösning och öfverlämnande af dess tillgångar till Stockholms stad.

1871

Uppdrags åt beträdningsrådet att fortsätta och avsluta detta protokoll samt de skrifterna, som på grund af stadsförvaltnings förändringarna behöfva föras till följande nämnder, hvar för sin nämndes Arkiv till den 15/7 på midten.

In ädla:

O. G. BARTHESON

1871

Uppdrags åt nämnden att i den mån de kunna göra det, tillse att de förbehållna arkiverna för stadsförvaltningen förhållas i ordning och att de förbehållna arkiverna förhållas i ordning.

Uppdrags åt nämnden att i den mån de kunna göra det, tillse att de förbehållna arkiverna för stadsförvaltningen förhållas i ordning och att de förbehållna arkiverna förhållas i ordning.

Uppdrags åt nämnden att i den mån de kunna göra det, tillse att de förbehållna arkiverna för stadsförvaltningen förhållas i ordning och att de förbehållna arkiverna förhållas i ordning.

Uppdrags åt nämnden att i den mån de kunna göra det, tillse att de förbehållna arkiverna för stadsförvaltningen förhållas i ordning och att de förbehållna arkiverna förhållas i ordning.

Uppdrags åt nämnden att i den mån de kunna göra det, tillse att de förbehållna arkiverna för stadsförvaltningen förhållas i ordning och att de förbehållna arkiverna förhållas i ordning.

Uppdrags åt nämnden att i den mån de kunna göra det, tillse att de förbehållna arkiverna för stadsförvaltningen förhållas i ordning och att de förbehållna arkiverna förhållas i ordning.

Stadsförvaltningsrådet

YTTRAN DEN

TILL

STOCKHOLMS STADSFULLMÄKTIGES PROTOKOLL.

Häft. 14. 1910.

Onsdagen den 29 juni.

§ 2.

Herr Engström: Denna stadsplan, må man ju hoppas, är uppgjord efter de allra nyaste metoder, som finnas på området, och man kan naturligtvis icke annat än godkänna den i dess hufvuddrag. Men jag skulle vilja göra anmärkning mot densamma i ett hänseende, nämligen i fråga om Narvavägens utsträckning bortom Karlaplan. Det finnes intet samband mellan Narvavägen sydost om Karlaplan och nordväst om Valhallavägen. Man går där igenom tvänne områden, som på kartan här äro utmärkta med violett färg, och enligt min mening borde det varit en särdeles viktig sak att få denna stora aveny att gå i en linje. Nu förhåller det sig emellertid så, att stadsplan för de trenne kvarter, som ligga mellan Östermalmsgatan och Valhallavägen, redan blifvit fastställd föregående år, och det kan antagligen icke göras något åt den saken nu. Men jag har dock velat begagna mig af detta tillfälle att framhålla en önskan, att när man uppgör dylika planer, man måtte taga mera hänsyn till de stora stråkvägarna och icke allt för mycket tillåta det arkitektoniska att få framträda.

Jag har intet yrkande att göra, utan har endast velat uttala detta.

§ 3.

Herr Laurentz: Herr ordförande! Af de 79 rättigheter till utminuterings af spirituosa, som aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm nu får öfvertaga för en tid af 3 år från och med den 1 januari 1911, torde omkring 50 komma att öfverlätas på enskilda personer, som dock jämte spirituosa äfven försälja viner. De kontrakt, som ligga till grund för dessa öfverlätelser, ha hit-

Angående
förslag till
stadsplan för
vissa delar
af Norra
Djurgården.

Angående
anbud till
öfvertagande
för åren
1911—1913
af till bolag
utbudna ut-
minuterings-
och utskänk-
ningsrättig-
heter.

Se sid 696-736.

Angående
anbud till
öfvertagande
för åren
1911—1913
af till bolag
utbudna ut-
minuterings-
och utskänk-
ningsrättig-
heter.
(Forts.)

tills upprättats för endast ett år. Detta förhållande gifver kontraktstagarne en särställning af otrygghet, som medför olägenheter och svårigheter af olika slag. Inköp, försäljning, aftal rörande lokaler, anställande af en talrik personal m. m. skulle kunna göras med större säkerhet, om kontrakten hade längre giltighetstid. Visserligen intager denna affärsbransch en särställning, som måhända icke fullt medgifver jämförelse med andra former af handelsverksamhet, men jag kan icke underlåta att framhålla, huru orimligt det inom andra områden af köpenskap skulle förefalla, om affärerna skulle bedrivas under den förutsättning, att de skulle kunna vid det löpande årets utgång helt enkelt indragas. De affärer, hvarom här är fråga, äro genom gällande lagstiftning underkastade stark kontroll. De äro ock bundna genom kontrakt, som, om de icke efterlevas, utan vidare kunna annulleras. Något särskildt skäl eller behof synes alltså icke förefinnas för en kontraktsgiltighet af endast ett år. I några andra städer här i landet äro ock öfverlåtelsekontrakten gällande i tre år, utan att någon olägenhet däraf har försports. Jag ber därför att få uttala såsom ett önskemål, att då aktiebolaget Göteborgssystemet, efter undfängnen ny oktroy för tre år, går att upprätta nya kontrakt rörande utminutering af spirituosa, dessa måtte utställas på samma tid, som bolagets egen oktroy varar.

Med detta uttalande, herr ordförande, ber jag att få instämma i beredningsutskottets hemställan.

Herr Bratt: Det är en omständighet i detta ärende, som är ägnad att ådraga sig en viss uppmärksamhet, och det är, att frågan om förnyad oktroy för bolaget från och med 1911 års ingång förelägges till afgörande, innan revisionsberättelsen för år 1909 kommit att behandlas af stadsfullmäktige. I sak kan ju detta icke så mycket betyda, ty en mångfald omständigheter samverka därhän, att det i själfva verket icke är tänkbart annat, än att, vare sig stadsfullmäktige tillstyrka det eller icke, bolaget kommer att erhålla denna oktroy. Det är dessutom ingalunda min mening att ens vilja antyda, att bolaget så skött sin verksamhet, att det kan komma ifråga, att stadsfullmäktige på frågans nuvarande stadium utan vidare skulle vilja afstyrka en sådan koncessionsanhållan. Emellertid förefaller det mig riktigt, att då stadsfullmäktige skola yttra sig om denna anhållan, de i detta sitt yttrande först och främst låta leda sig af hvad man angående bolagets verksamhet

känner och framför allt hvad stadsfullmäktiges egna och öfriga af annan myndighet utsedda revisorer haft att i sin berättelse säga om denna verksamhet. Denna revisionsberättelse har icke af beredningsutskottet framlämnats till behandling, innan koncessionsanhållan föreligger. Det synes mig vara en omständighet, som dock bör påpekas. Man kan tycka, att det äfven är en styrka för revisorerna att veta, att stadsfullmäktige i sin mån taga hänsyn till hvad de framhallit angående bolagets verksamhet.

De af stadsfullmäktige, som varit i tillfälle att genomläsa revisionsberättelsen, hafva otvifvelaktigt funnit, att där äro både på raderna och mellan raderna en del spörsmål berörda, som äro af utomordentligt stor betydelse för kommunen. Emellertid torde det vara tvifvelaktigt, i hvad mån stadsfullmäktige kunna just vid detta tillfälle utföra något inflytande på bolaget. Vi ha andra tillfällen, t. ex. då vi välja styrelseledamöter och revisorer i bolaget, som kanske i det hänseendet låta utnyttja sig bättre. Och jag vill därför till den tidpunkt, då revisionsberättelsen föreligger, spara den kritik af bolagets hittillsvarande verksamhet, som jag tror det vara af ganska stor vikt att framföra, icke minst för att allmänhetens och äfven stadsfullmäktiges intresse för det sätt, hvarpå bolaget sköter verksamheten, måtte skärfas, utan äfven för att stadsfullmäktiges ögon måtte öppnas för den oerhörda betydelse, som sättet för verksamhetens bedrivande har för kommunen icke blott ur ekonomisk synpunkt utan äfven ur sedlighetens, d. v. s. nykterhetens synpunkt.

Enligt mitt förmenande skötes bolagets verksamhet på ett sätt, att det icke tillföres stadskassan på långt när den vinst, som skulle kunna inflyta, utan att sedlighetens intresse i någon mån äfventyrades; ja, jag tror rent af, att i den händelse denna vinst genom vissa lämpliga åtgärder ökades, sedlighetens intresse skulle kunna ytterligare befordras. Jag skall emellertid icke vidare ingå på denna sak.

Gentemot hvad den siste ärade talaren anförde rörande kontraktstidens förlängning, vill jag påpeka, att tidpunkten för en förändring därvidlag förefaller mig något inopportun. Ty just under föregående år förekom i styrelsens berättelse — och äfven revisorerna hade upptagit denna sak till öfvervägande — anmärkning mot det sätt, hvarpå ett icke ringa antal af stadens privata utminuterare, vinhandlarne, hade förstätt att sköta sitt förhållande till aktiebolaget Göteborgssystemet, ett sätt, som varit af den be-

Angående
anbud till
öfvertagande
för åren
1911—1913
af till bolag
utbudna ut-
minuterings-
och utskänk-
ningsrättig-
heter.
(Forts.)

Angående
anbud till
öfvertagande
för åren
1911—1913
af till bolag
utbudna ut-
minuterings-
och utskänk-
ningsrättig-
heter.
(Forts.)

skaffenhet, att båda de af stadsfullmäktige tillsatta styrelseledamö-
terna hade i ett eller annat fall — jag vill minnas, att de före-
kom ett par sådana fall — yrkat helt enkelt, att respektive vin-
handlare skulle gå förlustige fömänen att få sina kontrakt förnyade.
Just sista årets erfarenhet har sålunda visat, att det kan vara af
viss betydelse, att icke kontraktstiden onödigt förlänges. Dessutom
måste den frågan förr eller senare upp, huruvida detta, att aktie-
bolaget Göteborgssystemet öfverlämnar åt enskilda personer dylika
utminuteringsrättigheter, kan vara en åtgärd, som är ägnad att i
sedlighetens intresse ordna detaljhandeln med brännvin.

Herr ordförande! Jag har intet yrkande.

Herr Laurentz: Jag hade icke väntat, att en fråga, som så
intimt berör revisionsberättelsen, nu skulle framdragas till diskussion.
Men då den föregående ärade talaren tämligen nära ingått på denna
revisionsberättelse, särskildt en detalj af densamma, som rör de
deklarationer, hvilka afgifvits af vinhandlarna under föregående år,
vill jag endast framhålla, att jag ämnar, då revisionsberättelsen
förekommer till behandling, närmare förklara den saken. Jag vill
emellertid redan nu säga, att de missförhållanden, som förefunnits
med afseende å vinhandlarnes deklarationer, till mycket stor del
berott på de ytterst bristfälliga formulär, som trots våra ifriga mot-
sägelse tillämpats sedan en längre tid tillbaka, formulär, som varit
af sådan beskaffenhet, att deklarationerna måst grundas på lösa
beräkningar, icke på några faktiska siffror.

§ 6.

Angående
ansökningar
af vissa
klubbar om
tillstånd till
utskänkning
af brännvin.

Herr Ljunggren: Det är icke min mening att yrka afslag
å denna framställning. Det skulle, med den kännedom jag har
om ställningen, naturligtvis icke heller vara lönt. Men jag kan
icke underlåta att vid detta tillfälle i alla fall för min personliga
del inlägga en bestämd protest emot, att man på detta sätt be-
viljar utskänkningsrättigheter åt snart sagdt hvilka sällskap som
helst, som komma och begära sådana. Det var ju för icke länge
sedan en dylik framställning här förelag, och då uttalades från
mycket auktoritativt håll, att det är en princip att bevilja alla
sådana framställningar, som komma till stadsfullmäktige. Jag vill
erinra om, att man vid flera särskilda tillfällen, senast för några
månader sedan, i denna församling har diskuterat om antalet ut-

skänknings- och utminuteringsrättigheter, som man skulle bevilja aktiebolaget Göteborgssystemet i Stockholm. Det kan icke vara mycket mening i att upptaga stadsfullmäktiges dyrbara tid med diskussioner om antalet utskänknings- och utminuteringsrättigheter, om man i alla fall icke stannar vid detta antal, utan, när dylika ansökningar framkomma, beviljar huru många som helst. Jag undrar, huru många af stadsfullmäktiges ledamöter skulle vilja taga konsekvenserna af en dylik princip, ifall föreningar, klubbar och sällskap, som kunna bildas inom andra samhällsklasser, skulle komma med sådana framställningar.

Jag har som sagt intet yrkande att göra i denna fråga, men jag har icke velat låta den passera utan att inlägga en gensaga mot den nu följda principen. Jag anser för min del, att det snart är på tiden att andra principer i den här frågan börja tillämpas.

Herr Klefbeck: Utskottets förslag förefaller mig också vara litet inkonsekvent, när man ser, huru i ärendet strax före detta föreslås att begränsa utskänkningsrättigheterna till 102, men sedan i omedelbart därpå följande ärende ifrågasättes, att detta beslut, så att säga, skulle kringgås genom att öppna nya rättigheter åt en mängd olika sällskap.

Nu vet jag ju, att det icke är mycket lönt att här göra något yrkande. Men jag skall dock i alla fall göra det för att rädda min själ. Det är egentligen ett af dessa sällskap, som enligt min mening borde förmenas att i fortsättningen få åtnjuta utskänkningsrättighet, nämligen det s. k. Stora sällskapet. Jag vet mycket väl, att i detta sällskap mötas personer af mycket framskjuten samhällsställning, och jag har hört talas om, att de där fördrifva tiden på ett sätt, som jag för min del anser icke passande. Att spela om penningar anser jag vara det tarfligaste sätt att tillbringa sin tid, och de penningar, man sålunda vinner, tycker jag ha ett mycket dåligt värde. Att i samband därmed tillåta spritutskänkning förefaller mig vara mindre välbetänkt än annars, då det är en allmänt erkänd sanning, att spriten just har den egenskapen att bra mycket betaga en person förmågan af själfkritik och själfbehärskning, och det sålunda vid detta hazardspel, som i och för sig kan leda till mycket betänkliga resultat, ställer sig så, att man icke har minsta möjlighet att öfverväga innebörden af de handlingar, som man gör sig skyldig till.

Angående
ansökningar
af vissa
klubbar om
tillstånd till
utskänkning
af brännvin.
(Forts.)

Angående
ansökningar
af vissa
klubbar om
tillstånd till
utskänkning
af brännvin.
(Forts.)

Angående
ansökningar
af vissa
klubbar om
tillstånd till
utskänkning
af brännvin.
(Forts.)

Jag vill icke upprepa hvad till och med pressen haft att berättat om sorgliga interiörer ifrån hvad som där ägt rum. Vi känna dem alla precis lika bra, och jag för min del skall såsom en bestämmd protest mot det lif, som i detta sällskap föres, och allrahelst som detta skall vara förebild för ringare sällskap, be att få yrka afslag i fråga om utskänkingsrättighets beviljande åt Stora sällskapet.

Herr Fränkel: Herr ordförande! Jag ber att få fästa stadsfullmäktiges uppmärksamhet på, att detta ärende vid detta liksom vid alla föregående tillfällen behandlats på det sätt, att beredningsutskottet hört den kommitté, som har att handlägga frågor rörande utskänkings- och kafé rättigheter, och denna kommitté har tillstyrkt nu ifrågavarande sällskaps framställningar på den grund, att alla dessa sällskap förut haft dylika rättigheter. Det gäller således i detta fall icke att besluta något nytt utan endast att låta ett förhållande, som redan finnes, fortfarande bestå. På grund häraf ber jag att få yrka bifall till beredningsutskottets hemställan.

Herr Bratt: Om denna fråga skulle blifva föremål för votering, känner jag mig på grund af vissa skäl manad att förklara mitt votum. Jag vill ingalunda förneka möjligheten därpå, att därest vi hade en noggrann kännedom om, hvilka följder utskänkning af spirituosa medför inom det nämnda sällskapet, så skulle vi — jag vill icke bestämdt påstå det, men icke heller förneka det — nog finna, att något samhällsnyttigt ändamål icke gagnas genom att bevilja denna utskänkingsrättighet. Men jag ber att få påpeka att de skäl, som herr Klefbeck anförde för att på ett särskildt sätt behandla och pricka detta sällskap, näppligen äro af den beskaffenhet, att de kunna vara tillfyllest för att bestämma ens den mest nykterhetsintresserades votum i denna fråga.

§ 6.

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad
af Brännkyrka
socken m. m.

Herr Hernlund: Herr ordförande! Då utlåtandet n:r 157 och utlåtandet n:r 158 ha åtskilligt gemensamt med utlåtandet n:r 156, anser jag, att det skulle lända till fromma för diskussionen, om denna fick röra sig icke blott omkring det nu föredragna utlåtandet utan jämväl samtidigt om de båda därpå följande.

Herr Lundbergh: Herr ordförande! Jag ber att få yrka bordläggning af denna fråga. Jag vet visserligen, att detta kommer att upptagas illa af dem, som önska få frågan med det snaraste afgjord. Men jag vill göra några erinringar, som synas mig innebära nog starka skäl, hvarför man icke kan vara med om ett beslut redan i afton. För mig äro dessa skäl afgörande. Jag vill icke vara med om att fatta ett beslut, hvarom jag själf och, som jag äfven hört, många med mig icke fullt veta hvad det kommer att innebära. Jag har hört uppgifvas af flera ledamöter i stadsfullmäktige, att de icke hunnit sätta sig in i denna fråga, och det förefaller mig mycket vanskligt att fatta beslut i en sak, hvars innebörd man icke fullt känner till. Denna fråga är en af de allra viktigaste och kanske ödesdigraste för vår stad — beroende på hvilket beslut kommer att fattas — som förevarit inom stadsfullmäktige under min tid åtminstone, efter hvad jag tror mig kunna påstå.

Dessutom tycker jag, att tiden är mycket olämpligt vald för en sådan stor och vidlyftig frågas behandling, då man vet, att flera af stadsfullmäktige på grund af semester eller af andra orsaker äro frånvarande, och bland dem, som äro frånvarande — det är nära en fjärdedel, jag tycker mig ha uppfattat siffran 77 på de närvarande — finnas åtskilliga, som med verklig sakkunskap skulle kunna ha gjort sina inlägg här i afton. Jag vill nämna några, såsom ordföranden i drätselnämndens första afdelning, herr Lamm, för att icke tala om stadsfullmäktiges ordförande, herr von Friesen, som ju också saknas här i dag, justitierådet Borgström, grefve von Rosen, åtskilliga andra att förtiga.

Jag anser således, att frågan icke borde här i dag komma till afgörande, och ber därför, såsom jag från början gjort, att få yrka bordläggning af densamma till slutet af oktober eller annan lämplig tid.

Herr Martin: Herr ordförande! Jag förstår mer än väl den tveksamhet, som i denna fråga visar sig hos en del stadsfullmäktige vid ett så afsevärdt och viktigt beslut, som det i dag här gäller att fatta. Men om man reducerar frågan något med hänsyn till hvad inom stadsfullmäktige förut och i öfrigt i densamma förekommit, borde den icke få de dimensioner, som man nu vill gifva åt densamma. Frågan är nämligen alldeles icke ny, den är gammal. Den har uppkommit icke på initiativ af stadsfullmäktige,

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

utan på initiativ af regeringen, som, då det var fråga om Södra Roslags domsagas delning, inlät sig på det spörsmålet, huruvida det icke ur vissa anförda synpunkter, nämligen af hälsovårdsskäl, af administrativa skäl och af judiciella skäl m. m., vore nödvändigt, att Stockholms kommun utvidgade sig åt vissa håll, där stadens byggnadsverksamhet redan sträckte sig utom dess förutvarande gränser. I anledning af den påstötning, som då gjordes hos stadsfullmäktige, tillsatte stadsfullmäktige en kommitté, bestående af stadsfullmäktiges måhända mest representativa, inflytelserika och betydande män, som hade denna fråga om hand under ett eller ett par års tid. Denna kommitté framlade ett utlåtande, som gick därpå ut, att Stockholms stad på de grunder, som i kommitténs utlåtande anfördes, skulle och måste utvidga sig utöfver vissa områden, som Stockholms stad ur intressesynpunkt redan omfattade. Och när denna fråga förekom till behandling inom stadsfullmäktige, var det icke *en* röst, som höjdes mot en sådan utvidgning. Däremot höjdes röster, kraftiga och starka röster i syfte, att de af kommittén föreslagna utvidgningarna icke sträckte sig nog långt öfver stadens nuvarande gränser. Det var den anmärkning, som då förekom, och sedermera beslöto stadsfullmäktige *enstämmigt*, att en inkorporering af vissa kommuner skulle ske. Sedan den stunden har det inträffat med afseende å denna kommun och en annan, hvarom nu icke i dag är fråga, att Stockholms stads intresse, dess makt och välde utsträckt sig på det *privaträttsliga* området på sådant sätt, att af Brännkyrka kommun en större del redan ingått i Stockholms stads ägovälde, och inom den andra kommunen, som i främsta rummet var ifrågasatt att inkorporera, nämligen Brömma, har Stockholms stads ägovälde sträckt sig öfver nära fyra femtedelar.

Det är i detta skick, mina herrar, som frågan nu föreligger. Den är icke ny, den är gammal. Sedan detta beslut om inkorporering enhälligt fattats af stadsfullmäktige, behagade stadsfullmäktige utse delegerade att underhandla med respektive kommuner om de villkor, hvarunder en inkorporering skulle ske, och bland dessa underhandlare har jag intagit en blygsam plats. Vid dessa underhandlingar hade vi ett direktiv att gå efter, och detta direktiv bestod af det af herrar kommitterade afgifna och af stadsfullmäktige enhälligt omfattade utlåtande, som bl. a. innehöll de villkor, under hvilka inkorporeringen skulle försiggå. Det var den fullmakt, som delegerade hade. Däri låg naturligtvis icke någon förpliktelse att

ordagrannt följa det gifna direktivet, utan därjämte hade delegerade en ledning af hvad kungl. maj:t i liknande fall förut behagat bestämma.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra därom, att det icke är stadsfullmäktige, som besluta, på hvilka särskilda villkor en inkorporering med en kommun kommer att äga rum. Visserligen är Stockholms stad en stor och öfverväldigande kommun gent emot Brännkyrka, men Brännkyrka är dock, så att säga, en man för sig vid denna förhandling. Den gör sina uppoffringar, äfven den. Den gör uppoffring framför allt af sin självständighet gent emot Stockholms större kommun. Vid våra underhandlingar ha vi haft till rättesnöre, att Stockholms stad och dess delegerade skulle förfara på ett sådant sätt, att ingen anmärkning skulle kunna förekomma därom, att Stockholms stad med våldets rätt sökt tvinga den mindre kommunen att ingå på villkor, som icke kunde anses riktiga eller passande, och beträffande hvilka villkor vi för öfrigt väl kände till, att kungl. maj:t, när frågan komme till honom, i sådant fall icke skulle komma att gilla. Det är efter dessa grundsatser, som de delegerade ha handlat, och det är på den grund som det aftal tillkommit, som här föreligger.

Sedan emellertid frågan utredts och vidare behandlats enligt de af mig nu angifna grunder, skickades den till beredningsutskottet och öfversändes därifrån med all rätt till de respektive nämnder, som kunde anses ha någon anledning att yttra sig i denna fråga. Dessa nämnder gjorde åtskilliga anmärkningar, hvilkas innebörd jag nu i detta sammanhang icke har anledning att ingå på, men som kunde vara väl så berättigade, ehuru det dock från vår sida måste göras den bestämda erinran med afseende å dessa anmärkningar, att man i dem synes öfvergått från förhandlingsformer kommuner emellan till förhandlingsformer inom det privaträttsliga området.

Emellertid funno sig de delegerade icke förhindrade att försöka göra hvad de kunde för att få fram denna stora fråga, om hvars vikt de delegerade blifvit allt mer öfvertygade under de förhandlingar, de fört, och med anledning däraf ha delegerade, som herrarna finna, ingått på förhandlingar af den art, som framgår af handlingarna. Med dessa förhandlingar ha delegerade afsett att visa, att de farhågor, som förekommit därom, att den enskilda fastighetsägaren på bekostnad af Stockholms stads intressen skulle kunna tillvinna sig rättigheter genom förvärf af mark eller andra

697

675

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

förmåner vore obefogade. Detta tro sig delegerade hafva till fullo bevisat genom de korta underhandlingar, de haft tid att göra om denna sak, och jag har här i mina händer såsom en kompletterande handling en akt, som innehåller ett erbjudande att, därest Stockholms stad förbinder sig att inom möjligast korta tid leda kloakledningar till Örby samhälle, skall detta samhälle till staden afstå 10 miljoner kvadratfot mark. Detta visar emellertid enligt min tanke, att de farhågor, som förespeglats af nämnderna och hvilka naturligtvis framförts i stadens fulla och berättigade intresse, icke ha den bakgrund, som behöfts för att stjälpas den stora fråga, hvarom stadsfullmäktige en gång fattat sitt beslut.

Jag vill vidare, för att återkomma till den fråga, som nu närmast föreligger, frågan om bordläggning af detta ärende, göra några erinringar. Det är naturligtvis ganska svårt för mig att motsätta mig en bordläggning med tanke på den sena tid af stadsfullmäktiges sessioner, som nu är inne. Jag tror dock, att talet om stadsfullmäktiges uteblifvenhet är något öfverdrifvet, efter som jag tror mig veta, att icke mer än omkring 20 af stadsfullmäktiges ledamöter äro frånvarande, och efter som jag tillika tror mig veta, att hos flera af de frånvarande ledamöterna, som här åberopats, såsom herr Lamm, icke något bestämt motstånd mot denna fråga skulle förekomma. Jag säger, att det är svårt att motsätta sig en bordläggning af detta ärende. Men då jag likväl gör det, gör jag det, som jag tror, i Stockholms stads välförstådda intresse. Detta välförstådda intresse innebär, att ju förr denna inkorporering beslutes af stadsfullmäktige — om jag utgår ifrån, att inkorporeringen måste ske — ju fördelaktigare är det för Stockholms stad, och ju mer tiden för besluts fattande uttänjes, desto ofördelaktigare ställer det sig för Stockholms stad. Detta vill jag motivera med följande korta skäl.

För det första, om detta beslut fattas i tid, är det, enligt hvad jag tror mig ha inhämtat — jag kan icke därvidlag i ringaste mån göra någon utfästelse — en sannolik möjlighet, att inkorporeringen skall vara genomförd till 1912 års början. Med hvarje år, hvarmed inkorporeringens genomförande påskyndas, vinner också Stockholms stad större makt öfver de stadsplanereregleringar och andra regleringar, som kunna förekomma inom Brännkyrka kommun från den dag den enligt stadsfullmäktiges beslut tillhör Stockholms stad. Då man nu vet, att stadsplanelagen tillerkänner kommunen rätt icke allenast att granska, utan äfven att

bifalla d. v. s. lämna sitt godkännande åt stadsregleringsplaner, så är det alldeles tydligt, att hvarje år, som vinnes, ger Stockholms stads kommun större makt öfver de omständigheter, hvilka öfva inflytande på stadsregleringsförhållandena, och med denna makt följer också en rätt betydande makt öfver de områden, som komma att utläggas till allmänna vägar och platser — en makt, som Stockholms stad har äfven gent emot kronan med allra största framgång utöfvat samt emot den enskilde naturligtvis kan utöfva med ännu större framgång. Stadsfullmäktige torde hafva funnit, att i de förhandlingar, hvilka här föreligga, har på grund af utskottets återremiss vunnits ett definitivt förklarande från delegerade för Brännkyrka kommun, att de icke motsätta sig utan anse billigt och rätt, att när stadsregleringsplaner, som ännu icke äro afgjorda af kungl. maj:t, förekomma på ansökan af Brännkyrka kommun, dessa skola få underställas Stockholms stadsfullmäktiges yttrande. Det är alldeles gifvet, att om ett år kan vinnas i afseende å att denna inkorporering kommer till stånd, så får Stockholms stad en däremot svarande så mycket större makt att utöfva ett afsevärdt och bestämmande inflytande öfver dylika stadsregleringsplaner.

Gent emot den framställda uppskofsbegäran vill jag vidare anföra, att inom Brännkyrka kommun förekomma på grund af nödtvång en massa brännande frågor om byggnader för kommunala ändamål, som äro för denna kommun nödvändiga. Kommunens delegerade, om hvilkas fullständiga loyauté i denna sak jag är fullkomligt öfvertygad, hafva meddelat mig, att om stadsfullmäktige icke inom kort kunna besluta sig för den eventuella inkorporeringen, så kunna de icke återhålla vidtagande af åtgärder för tillgodoseende af dessa behof, hvarigenom uppstår ytterligare den olägenhet för Stockholms stad, att byggnader för skolor, för sjukhusändamål, för läroverksändamål och annat beslutas under en tid, då frågan är så att säga hvilande och utan att Stockholms stad kan hafva sin hand med däri.

Dessa och andra skäl göra, att jag för min del anser, att i Stockholms stads intresse det vore ofördelaktigt, om frågan nu uppsköttes. Det kan synas, som om ett par månaders uppskof, d. v. s. ett uppskof till hösten, icke skulle kunna göra någonting, och jag kan så väl förstå den tveksamhet att fatta beslut, hvilken förefinnes hos dem, som icke kommit denna verkligt svarartade fråga riktigt in på lifvet. Men då jag återkommer till dessa af mig anförda omständigheter och då jag återkommer till de betänklig-

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

heter, som uppstått hos vissa nämnder, nämligen betänkligheter mot att nu inkorporera hela kommunen, hvarför man i stället föreslagit, att åtminstone till en början inkorporera bara en del däraf, och då jag tror, att de skäl, hvilka äro anförda för den rena omöjligheten af att inkorpora blott en del af ifrågavarande kommun, äro så talande, att hvar och en — äfven den, som icke något vidare studerat handlingarna — skall inse det, så vågar jag för min del yrka, att frågan måtte omedelbart gå till afgörande.

Herr Hernlund: Herr ordförande! Jag instämmer i *allo* i den förste talarens yttrande, att det är i hög grad beklagligt, att ett ärende af denna vikt kommer fram till afgörande midt under sommaren, på en tid, då åtskilliga af stadsfullmäktige hafva semester och icke vistas i Stockholm — bland dessa personer, som särskildt hafva spelat en mycket framstående roll vid den föregående behandlingen af detta ärende.

Det är dock icke så många år sedan man här i stadsfullmäktige kraftigt protesterade mot att man sparade viktiga frågor till junisammanträdena och då i en brådskanie hast sökte trumfa igenom dem. Efter de skarpa uttalanden, som på den tiden gjordes häremot, blef man några år skäligen besparad från det obehaget att behöfva så där på rak arm taga itu med frågor af synnerlig vikt. Nu tyckas likväl de där protesterna hafva fallit i glömska, hvarför det synes mig vara hög tid att upprepa dem, och att hos den myndighet, som särskildt har att vaka öfver, att man på detta område förfar med sans och eftertanke, nämligen beredningsutskottet, påyrka ett återupplifvande af den tankegång, som stadsfullmäktige för några år sedan i detta afsende gifvit uttryck åt.

Det yttrades af den senaste ärade talaren, att flera af de frånvarande — jag tror till och med att jag hörde ordföranden i första afdelningen nämnas — icke skulle hafva någonting emot att ärendet nu blef företaget till afgörande. Det är dock i fråga om första afdelningens ordförande ett fullkomligt misstag, och jag är berättigad att åtminstone å hans vägnar inlägga en protest mot att detta ärende nu i dag förekommer till afgörande. Vi hafva tillsammans öfverenskommit att uttala en sådan protest emot att detta ärende nu midt på sommaren skulle företagas till afgörande.

Hufvudskälet för att jag gärna förenar mig med förste talaren, herr Lundbergh, är emellertid framför allt det, att jag anser beredningsutskottets utlåtande vara så synnerligen litet vägledande.

Det förefaller mig, som om detsamma egentligen innehåller blott ett referat af hvad *delegerade* hafva anfört, äfvensom några svaga, intetsägande uttalanden, såsom t. ex.: man har all anledning att förvänta, det synes vara så godt som säkert, o. s. v. Det där är uttalanden, som förefalla åtminstone mig synnerligen litet motvarande hvad man hade väntat från beredningsutskottets sida i en så viktig fråga som denna.

För egen del saknar jag i hög grad den vanliga grundligheten i motiveringen af en viktig fråga. Det förefaller mig rent af, som skulle detta utlåtande hafva flutit ur en helt annan penna än sekreterarens. Detta är naturligtvis en sak, som jag icke kan prestera något bevis för, men det är som sagdt det intryck, som jag fått och som jag anser mig vara berättigad att antyda.

Då jag för min del således icke kan finna, att stadsfullmäktige genom det föreliggande utlåtandet fått den vägledning från utskottets sida, som de hade bort få, anser jag det vara synnerligen önskvärdt, att förevarande utredning kunde på något sätt kompletteras, och det kan ju alltid gifvas möjlighet därtill för den händelse frågan bordlägges, på sätt herr Lundbergh föreslagit.

Det har sagts, att staden skulle vinna på att få ett afgörande till stånd nu genast. För min del tror jag icke, att det är hela sanningen. Af de båda utlåtanden, som följa efter det nu föredragna, finner man, att Stockholms stads delegerade hafva jämte de allmänna underhandlingarna med Brännkyrka kommuns delegerade fört åtskilliga underhandlingar med särskilda vederbörande såsom t. ex. byggnadsaktiebolaget Manhem m. fl., och det har i dessa följande utlåtanden, särskildt det första af dem, framhållits, att man genom fortsatta underhandlingar fått betydliga eftergifter till stånd. Det har vidare sagts, att det vore synnerligen önskvärdt, att de aftal, som preliminärt blifvit träffade angående dels Gröndal, dels Aspudden m. fl., nu blefve godkända, enär i så fall fortsatta underhandlingar med andra vederbörande tvifvelsutan skulle gå lättare. Det synes mig snarare vara lämpligt, att man sökte komma till ett slut med dessa, innan det formliga beslutet blifvit fattadt om inkorporering. Då hade vederbörande tvifvelsutan ännu större skäl att gå tillmötes delegerades önsknings i förevarande fall.

Jag ber att för närvarande få inskränka mig till att förena mig med herr Lundbergh och yrka allmän bordläggning af frågan.

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Herr Fränckel: Af den kritik, som den siste ärade talaren här utöfvat mot utskottets utlåtande, skulle det kunna se ut, som om utskottet så att säga legat på detta ärende, innan det kommit fram till stadsfullmäktige. Han klandrade, att man skjutit undan frågan och kommit fram med den vid ett sammanträde, som hålles så sent fram på sommaren, som nu är fallet. Men, mina herrar, detta är icke förhållandet: utskottet har icke legat på ärendet. Så snart ärendet inkommit till utskottet, har utskottet med så stor skyndsamhet, som är möjlig i fråga om ett så stort ärende, sökt bereda det och åstadkomma utredningen i det skick, hvori den nu föreligger. Det är, mina herrar, stor skillnad, om man går till att diskutera det utlåtande, som föreligger, mot om man i stället blott uppehåller sig med att diskutera, huruvida man skall bordlägga det eller icke, hvilken diskussion enligt min mening icke upplyser någonting alls, utan blott har till följd, att ärendet om två månader kommer att föreligga i precis samma skick som nu.

Efter hvad vi nyss hört af en ärad ledamot i delegationen, torde herrarna finna, att innan utskottet beslutat sig för att lägga fram denna viktiga fråga vid ett så sent sammanträde, så har utskottet naturligtvis tagit under öfvervägande alla de olägenheter, hvilka skulle blifva följderna, i händelse man beslöte ett uppskof. Jag kan icke finna annat än att om herrarna i stället för att diskutera, huruvida man borde bordlägga ärendet eller icke, behandlade detsamma och om därvid framkomme så beskaffade invändningar, att på grund däraf en återremiss i ett eller annat hänseende syntes vara behöflig, man då hade haft fog för sitt handlingssätt. Detta synes man mig emellertid icke nu hafva. Nu har man här stått och, om jag så får uttrycka mig, kallpratad om uppskof, därför att man anser, att ärendet skulle hafva framlagts till ett för sent sammanträde och därför att man själf icke velat så att säga lägga manken till och sätta sig in i det så grannliga ärendet.

Jag ber då att få fästa uppmärksamheten på, att den viktigaste faktor, som delegerade här framhållit, är att för hvar dag som går frågans lösning försvaras. Att inkorporering kommer till stånd, därom är väl ingen här oviss, ty stadsfullmäktige hafva redan vidtagit så beskaffade åtgärder, att inkorporering förr eller senare måste ske. Jag ber att i sådant hänseende få fästa uppmärksamheten på hvad som redan är nämndt, att vi köpt Enskede, att vi köpt

Årsta med flera egendomar, att vi byggt slakthus i Enskede, att vi bygga kloak-, gas- och vattenledningar, att vi där byggt omkring 60—70 boningshus. Vilja herrarna, att vi fortfarande skola till Brännkyrka kommun skatta för omkring 11 miljoner kronor, som våra ägodelar där snart komma att blifva värda? Kan det öfver hufvud taget vara skäl i att skjuta på frågan om inkorporering eller icke?

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Sedan kommer en annan fråga: äro villkoren af den beskaffenhet, att Stockholms stad anser, att staden på den grund nu måste rygga tillbaka för inkorporering? Jag tror dock, att herr Martin nyss visat oss, att det rättvisa sätt, på hvilket delegerade skött sitt uppdrag, är af den beskaffenhet, att skulle här förekomma, att staden i sina framställningar ginge längre, så komme ifrågavarande kommun också att framställa motsvarande anspråk, och det blefve kanske icke så lätt att framlägga något bättre förslag.

Härtill kommer dessutom en annan olägenhet. Här föreligga två speciella aftal, träffade på den grund, att delegerade velat ställa sig nämndernas önsknings till efterrättelse och i dessa aftal få in villkor så beskaffade, som här synes. Dessa preliminära kontrakt äro ställda på den 30 juni, och om frågan nu skulle bordläggas, äro kontrakten förfallna. De måste således i dag afslås eller bifallas.

Alla skäl tala således för att i dag upptaga ärendet till behandling, om man också, i händelse man vid ärendets behandling finner, att här äro villkor, som stadfullmäktige icke kunna bifalla, då beslutar att återremittera så beskaffade punkter och därigenom gör det omöjligt att skrifva till kungl. maj:t i sådant syfte. Men att nu icke diskutera frågan, utan låta den ligga två månader, utan att den därigenom på minsta sätt föres närmare sin lösning, tror jag är ett onödigt uppskof. Med ett sådant uppskof och den påföljd det har kunna stadfullmäktige enligt min tanke icke stå till svars. Därför anhåller jag, herr ordförande, att stadfullmäktige nu åtminstone ville upptaga frågan till behandling.

Herr Lindhagen: Jag har egentligen begärt ordet, därför att jag skulle vilja framhålla, att denna fråga, huruvida saken bör bordläggas eller icke, liksom det yrkande, hvilket framstälts i sådant syfte af herr Lundbergh, svårligen kan räknas till frågor om föredragningsättet. Det är väl så, att de alternativ, som föreligga,

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

äro antingen att bifalla utskottets hemställan eller att bordlägga ärendet. Det kan naturligtvis tänkas också, att man skulle kunna afslå utskottets hemställan, men detta alternativ torde icke hafva resonans här. Men vare sig man vill fälla det omdömet, att man är beredd att afgöra frågan redan nu, eller att man önskar bordlägga den, kan detta icke framgå annat än genom ett afhörande af alla de skäl i själfva saken, som under diskussionen kunna framkomma. Jag får för min del säga, att jag är tveksam, hurvida jag skall rösta för eller emot en bordläggning, allra helst i början af diskussionen, innan man hört de skäl, som vid saksdiskussionen kunna tala för det ena eller det andra.

Jag tillåter mig därför yrka, att frågan om föredragnings-sättet, sådan den framställts af herr Hernlund, måtte först afgöras och att sedan det af herr Lundbergh framställda yrkandet måtte må öfverflyttas till sakdebatten.

Herr Martin: Emot det sista yrkandet har jag ingenting att erinra. Jag har begärt ordet endast för att meddela detta.

Herr Kinander: Det lär icke kunna hjälpas, att ett votum i fråga om bordläggning eller afgörande redan i dag af den förevarande frågan, måste, såsom min ärade granne redan anmärkt, bestämmas af den ställning, man intager i själfva realitetsfrågan. Jag ber att, med anledning af hvad här redan är sagdt, få yttra några ord, men jag skall sedan mycket litet besvara herrarna, om öfverläggningen af detta ärende kommer att fortsättas i afton.

Det har beträffande inkorporeringen sagts af en ärad talare, att den frågan icke är ny, utan att densamma redan är på sätt och vis afgjord genom det yttrande, stadsfullmäktige år 1908 afgåfvo med anledning af då föreliggande remiss, därvid stadsfullmäktige uttalade sig för inkorporering af Nacka, Brännkyrka, Lidingö, Solna och Bromma socknar med Sundbybergs köping. För min del vill jag säga, att, äfven om jag, såsom jag tror, deltog i det beslut, som härutinnan fattades år 1908, jag icke vill känna mig bunden af det beslutet i hela dess vidd, då frågan nu kommer till speciell behandling rörande inkorporering af omförmälda socknar. Det beslutet fattades nämligen på en tid, då inkorporeringsfrågan var ganska ny och, om jag får använda det uttrycket,

synnerligen modern. Man hade då vidtsträfvande planer om utvidgning af hufvudstadens område och tyckte, att det var ett lämpligt tillfälle att på en gång göra någonting stort! Sedan dess hafva förhållandena i mångt och mycket ändrat sig. De ekonomiska synpunkterna hafva, det kan icke hjälpas, kommit att spela en allt större och större roll.

Det tyckes af den fullständigare utredning, som nu föreligger i fråga om Brännkyrka kommuns inkorporering med Stockholms stad, vara alldeles uppenbart, att en sådan åtgärd kommer att för Stockholms stad medföra afsevärdt ökade utgifter. Det ställes visserligen å andra sidan i utsikt, att dessa utgifter inom en icke alltför aflägsen tid skola komma att motsvaras af lika stora, ja, kanske större, inkomster. Jag ber dock att få säga, att utgiftsökningen anser jag vara alldeles säker; ökningen i inkomster vågar jag däremot icke fullt tro på. Jag har med detta endast velat motivera min ställning till frågan, huruvida stadsfullmäktige skola kunna anses vara i någon vidsträcktare mån bundna af det beslut, som fattades år 1908.

Hvad sedan vidkommer frågan om inkorporering af Brännkyrka kommun, har jag personligen den ställningen, att, äfven om jag icke vill vara med om inkorporering till sist af alla de omnämnda fem socknarna, så har jag dock den bestämda öfvertygelsen, att Stockholms stad måste göra något i inkorporeringsväg, och jag hyser då också den uppfattningen, att det är särdeles lämpligt och riktigt att börja med Brännkyrka kommun.

Nu tror jag vidare, att den utredning, som är verkställd i denna fråga, är gjord så omsorgsfullt och uttömmande, att icke mycket är ytterligare därvidlag att vänta. Jag har visserligen för min del i likhet med andra afdelningens ärade ordförande med en viss öfverraskning läst utskottets tillstyrkande motivering. Äfven jag håller före, att densamma måhända kunde hafva varit i åtskilliga hänseenden kraftigare, men då min egen uppfattning i frågan är alldeles bestämd i det hänseende, att en inkorporering af Brännkyrka kommun bör göras bland annat för att hufvudstaden ju förr dess hellre må få erfarenhet om hvad en sådan inkorporering betyder, afhålles jag icke af utskottets motivering från att biträda det nu föreliggande förslaget. Jag tror icke, att det är mycket att vinna genom att uppskjuta detta ärendes afgörande, utan jag anser i likhet med den ärade delegerade, som här har fört talan för sig och sina kamrater, att det är så godt att klämma till med detsamma. Det har redan sagts, att det är icke så myc-

645
670

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

ket Stockholms stads votum, som blir det bestämmande, utan det blir kungl. maj:ts beslut efter pröfning af hvad allt i ärendet förekommit.

Jag ber således, herr ordförande, att få uttala mig för ärendets afgörande redan i dag.

Herr Hernlund: Herr Fränckel har den lilla svagheten att gärna vilja lägga in i motståndares uttalanden ett och annat, som dessa icke hafva yttrat. Herr Fränckel framhöll t. ex, att jag skulle hafva klandrat utskottet, för att det så sent framlagt detta förslag. Det har jag visst icke gjort. Jag anser, att det icke hade bort framläggas så *tidigt*, som skett, utan att det tvärtom hade bort komma senare — och det af det skäl, att saken icke är tillräckligt utredd och icke är tillräckligt pröfvad af vederbörande, innan man fordrar ett afgörande.

Vänligt har herr Fränckel kallat den del af diskussionen, som hittills förekommit, för kallprat! Jag vet icke i hvad mån hans eget inlägg skulle höra till detta. Men om man framställer skäl sådana som här från flera håll framkommit, tror jag, att man är berättigad till att icke blifva beskylld för att kallprata.

Herr Fränckel yttrade, att om man bordlade detta ärende, skedde det egentligen för, att man icke vill lägga manken till och läsa papperen ordentligt. Det är en beskyllning, som jag icke tager åt mig. Jag har haft tillfälle att pröfva dessa frågor i andra afdelningen, och jag har själf tagit mig tid att läsa detta utlåtande under flera dagar, men jag har verkligen icke funnit hvad jag väntat mig att finna där. Jag ber att i detta sammanhang få säga, att det gläder mig att från en så formellt och reellt sakkunnigs sida som herr Kinander, hafva fått det instämmande, han här ägnat min uppfattning.

Herr Fränckel behagade vidare säga, att om man icke i dag företoge hufvudfrågan till afgörande, så måste de i de båda följande utlåtandena förekommande aftalen anses förfallna. Det tror jag verkligen icke. Visserligen har man i afseende å det närmast förekommande utlåtandet erkänt, att man vid beslutets fattande icke handlat i öfverensstämmelse med kommunalförordningens föreskrift, att man skall höra vederbörande öfver ett förslag, som förekommer till afgörande. Man säger nämligen, att tiden har icke medgifvit att inhämta drätselnämndens andra afdelnings yttrande öfver de af bolaget slutligen bjudna villkoren o. s. v. Denna

svårighet har man likväl lyckats komma ifrån genom att hemställa, att stadsfullmäktige måtte förklara sig i princip godkänna det uppgjorda förslaget och att de sedermera måtte öfverlämna åt den förbigångna myndigheten att i enlighet med principuttalandet träffa ett slutgiltigt aftal. Precis på samma sätt kan man tvifvelsutan gå tillväga äfven i afseende å aftalet rörande lägenheterna Aspudden och Jakobsdal n:r 1. Således kan jag icke finna, att en bordläggning af frågan vållar något som hälst hinder för att man verkligen kan företaga både beredningsutskottets utlåtande n:r 157 och beredningsutskottets utlåtande n:r 158 till afgörande.

Hvad för öfrigt angår ärendet n:r 157 visar det sig bäst, hvad man genom uppskof kan vinna. Hade andra afdelningen utan vidare tillstyrkt antagandet af delegerades förslag, skulle man icke på långa vägar hafva kommit till det synnerligen fördelaktiga resultat, som man nu vunnit — något som verkligen, som sagdt, visar, att det ibland har sitt gagn med sig att icke genast säga ja.

Herr Lindhagen ifrågasatte, huruvida icke bordläggningsyrkandet borde afgöras först efter hållen diskussion. Det måtte väl ändå den ärade förslagsställaren medgifva, att om man yrkar bordläggning af en fråga, brukar man icke anse, att man då skall diskutera densamma, utan då låter man ju diskussionen anstå till den gång, då ärendet skall verkligen företagas till afgörande.

Jag ber således, herr ordförande, att få yrka, att frågan om bordläggning först blir afgjord, innan vidare diskussion äger rum.

Herr Lindhagen: Här fortgår nu en sakdiskussion vid sidan af diskussionen om det formella behandlingssättet, och jag är verkligen tveksam, huruvida jag skall yttra mig i saken eller inte. Jag anser mig dock böra taga till orda, då jag i vissa delar icke har samma åsikt som herr Martin, ehuru jag i andra hänseenden instämmer med honom.

Nu har herr vice ordföranden erinrat mig om, att man kunde företaga ärendet till sakbehandling på det sätt, att vid afgörandet kunde bifall stå emot återremiss, men yrkandet om bordläggning skulle grundas på motivet, att det var så få närvarande vid sammanträdet och att därför den frågan skulle först kunna formellt behandlas. Jag vill emellertid framhålla, att det finns ett annat skäl för ett bordläggningsyrkande, och det är, att saken kommit så plötsligt före och har så stora proportioner, att jag som haft något mer är en dag för att studera frågan, verkligen icke hunnit

697
675

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Bränkyrka
socken m. m.
(Ports.)

Angående
infrifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

mer än nätt och jämnt läsa igenom alla handlingarna. Jag känner mig därför ytterligt tveksam om hvad jag nu med ansvar skall göra: huruvida man bör bifalla förslaget, sådant det föreligger, eller yrka på, att det bordlägges. För det senare talar ju, att jag som sagt — och jag antager flera med mig — hade behöft tid till grundligare läsning af handlingarna.

Jag förstår nu mycket väl, att viktiga skäl tala för ett afgörande, men jag vet och inser, att förslaget dock i mycket utgör ett språng ut i åtskilligt mörker.

Vi ha för öfrigt också den saken att erinra oss, att beredningsutskottet ansett, att i vissa punkter borde det träffas förberedande aftal med markägarna därute, och det har icke ännu hunnits med, hvarför sådant aftal föreligger endast i två fall. I fråga om alla andra fall pågå underhandlingarna fortfarande, och där skulle vi således i dag, om jag får begagna detta uttryck, köpa grisen i säcken.

Det hela gör, att jag icke känner mig beredd att nu afgöra saken, ehuru jag å andra sidan inser, att ett uppskof har sina sidor. Det var denna synpunkt, som jag bara ville framhålla: Jag kan icke fatta, att herrarna anse sig vara tillräckligt inne i en så svår fråga, och att döma af de uttalanden, som här framkommit, tror jag också, att man verkligen icke genomskådat allt det dunkel, som här förefinnes.

För närvarande har jag emellertid, herr ordförande, intet yrkande.

Herr Martin: Gentemot en anmärkning om min möjliga brist på loyauté mot första afdelingens ordförande vill jag till en början framhålla, att hvad jag yttrade berodde på ett samtal, jag häromdagen hade med honom, såsom herr Hernlunds också beroende på ett samtal. På grund af mitt samtal med ordföranden i första afdelingen hade jag all anledning förmoda, att han vid de ändrade förhållanden, som här föreligga, icke skulle motsätta sig, att man redan nu fattade beslut i frågan. Jag har emellertid ingen anledning att ifrågasätta annat än att herr Hernlund har rätt, då han säger, att herr Lamm påyrkat, att herr Lamms mening vore den att det skulle anstå med frågans afgörande.

I öfrigt vill jag gent emot herr Hernlund betona — fastän det är mig mindre angenämt att säga det just åt herr Hernlund — den mest intresserade ledamot, som stadsfullmäktige torde hafva

att uppvisa — att jag icke anser det vara berättigadt att invända, att det icke behagar oss, att ett ärende sådant som detta påkommer så sent som den 29 juni. — Detta är dock en tid, under hvilken stadsfullmäktige hafva sina sammanträden, hvaremot vi hvila under juli och augusti. Det är enligt min tanke stadsfullmäktiges skyldighet att se till, att viktiga frågor icke undanskjutas med invändningen, att det är sommar. Jag ber om ursäkt, herr Hernlund, men jag tror, att herr Hernlund icke menade så illa, som det lät!

Hvad nu frågan om bordläggning beträffar, har jag redan framhållit, att från delegerades sida kunna vi naturligtvis icke i och för sig hafva någonting att anmärka mot bordläggning, därför att, åtminstone enligt hvad jag tror, frågan i sak vinner på att underkastas närmare skärskådande. Hvad jag velat säga är däremot, att jag tror, att Stockholms stads egna intressen riskeras genom att uppskjuta frågans afgörande. När jag nyss talade om stadsfullmäktiges föregående beslut, ansåg jag visst icke, att de vore af prejudiciiv beskaffenhet, utan därmed har jag bara velat erinra om, att denna fråga icke är ny.

Med herr Kinander instämmer jag fullkomligt i den åsikten, att med afseende å de många kommuner, om hvilkas inkorporering här varit fråga, hafva stadsfullmäktige *all* anledning att förfara försiktigt. De skäl, som tala för Brännkyrka kommuns inkorporering, äro likväl så starka, att jag icke kan underlåta att säga, att jag tror, att denna inkorporering måste ske och att den måste ske så fort som möjligt — därför tala Stockholms stads egna intressen.

I fråga om det ursprungliga yrkandet om behandling af tre ärenden samtidigt och föredragningsättet, hvarom diskussionen började, har jag redan haft anledning förklara, att jag däremot icke har något att använda, utan ber jag att få instämma i detta yrkande.

Herr Höglund: Jag anser, att om under loppet af en saklig diskussion om ett ärende har en af de i öfverläggningen deltagande rätt att när som helst yrka på frågans bordläggning. Genom att nu på förhand, innan saktidiskussionen ägt rum, yrka på att frågan om bordläggning skall afgöras först, så, i händelse bordläggningen blir vägrad, afklippes för alla senare rättigheten att yrka bordläggning. Följaktligen tycker jag, att det är orätt, att

649.
675

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

nu fatta beslut om den saken, utan ett dylikt yrkande bör kunna komma fram äfven senare under saktidiskussionen.

Herr vice ordföranden: Jag anser frågan om bordläggning först böra afgöras, detta så mycket hellre som bordläggning yrkats ur den synpunkten, att stadsfullmäktiges sammanträde vore fåtaligt besökt och att stadsfullmäktige icke heller skulle hafva hunnit sätta sig in i detta viktiga ärende.

Dessutom tillåter jag mig framhålla hurusom de, hvilka önska uppskof i ärendet, sedermera, när man kommer till sakfrågan, hafva möjlighet att få uppskof genom att yrka återremiss, hvarigenom äfven den komplettering af utskottets betänkande, om hvilken några talare ordat, skulle kunna äga rum. En ytterligare komplettering af utskottets betänkande kan däremot icke ske genom en bordläggning.

Jag är därför af den meningen, att stadsfullmäktige först böra, såsom frågan nu ligger, uttala sig om spørsmålet: bordläggning eller icke bordläggning.

Herr Hernlund: Det är icke så länge sedan vi hade ett annat viktigt ärende före nämligen frågan om byggnadsstadgan för rikets städer. Då framställdes alldeles i början, omedelbart efter föredragningen — och jag undrar om det icke rent af var af herr Martin — det yrkandet, att ärendet skulle bordläggas. Det yrkandet vann genast instämmande af flera, och därmed var den saken afgjord och det blef bestämdt, att frågan skulle bordläggas för vinnande af ytterligare utredning. Det finns således färska prejudikat på, att man förfarit på det sätt, herr Lundbergh och jag tagit oss friheten att förorda.

Med anledning af den lilla tillvitelse jag nyss fick uppbära från herr Martins sida på den grund, att jag talat om att det är sommar nu, ber jag att få erinra om, att vi allesammans nyligen fått ett litet kort, där det står taladt om, att stadsfullmäktiges lagtima sammanträden hållas då och då. De lagtima sammanträdena böra stadsfullmäktige naturligtvis såvidt möjligt bevista, men att man skall hafva skyldighet att infinna sig på alla möjliga extra sammanträden äfven under sommaren, tviflar jag på att det finns många af stadsfullmäktige, som anse.

Herr Welin: Då den synpunkten gjorts gällande, att vi icke skulle upptaga denna fråga till realbehandling utan bordlägga

den, därför att så få ledamöter vore närvarande, ber jag att få upplysa om, att vi äro 83 här tillstädes. Vi bruka i allmänhet icke vara flera, och sålunda förfaller efter min tanke *det* skälet för bordläggning.

657.
670

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Herr Wallenberg: Herr ordförande, blott ett par ord!

Det är ganska tröstlöst att, när stadsfullmäktige öfverlämnat ett ärende till kommitterade och delegerade, när dessa under årtal utredt ärendet och när det sedermera kommer inför stadsfullmäktige, så säga somliga: det är för litet utredt, var så god och fortsätt, vi vilja hafva mera! Stadsfullmäktige satte in mig i den kommitté, som gjorde de förberedande arbetena i frågan. Vi blefvo utsedda i februari månad 1905 och höllo på till slutet af december 1907. Då aflämnade vi bortåt ett lispund handlingar! Sedermera satte stadsfullmäktige till delegerade för att förhandla, d. v. s. taga frågan praktiskt om hand. Man utsåg därvid sådana personer, som ansågos hafva vana vid dylika förhandlingar, som ansågos hafva erfarenhet och tillräckliga kunskaper i juridiska och administrativa spörsmål för att bedrifva förhandlingarna. Dessa personer hafva enligt min uppfattning presterat ett *mycket* godt arbete och kommit fram med ett förslag, som sedan det blifvit afputsat af drätselnämndens första afdelning, andra afdelning, etc. samt till slut af beredningsutskottet, nu tillstyrkes af utskottet. Nu säga somliga här: ärendet är för litet utredt. Andra säga: vi hafva icke haft tid att sätta oss in i det. — Det där rimmar ju icke! Andra afdelningen hade nästan ett år på sig att studera denna sak. Jag vet icke, om dess ledamöter läst igenom den första kommitténs arbete, men afdelningen affärdar hela frågan på sju rader och yttrar ingenting definitivt, utan bara någonting sådant, som att afdelningen icke kan säga, huruvida de jämkningar, som äro ifrågasatta, skola blifva till fyllest. Det är hvad andra afdelningen åstadkommit, sedan den legat på ärendet snart ett år. Jag vet, att det är svårt att byta ord med herr Hernlund, och jag vill icke tänka mig, att jag skall få sista ordet, men jag önskar här hafva uttalat, att om stadsfullmäktige vilja hafva ledamöter att åtaga sig särskilda uppdrag och om stadsfullmäktige vilja, att dessa ledamöter skola fylla sina uppdrag samvetsgant, skola stadsfullmäktige också vara så goda och läsa, hvad dessa kommittéer och delegationer prestera. Hafva stadsfullmäktige gjort det samvetsgrant — och därtill har det funnits er-

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

forderlig tid, åtminstone hafva de, som intressera sig för saken ovillkorligen haft tid därtill — då är det också stadsfullmäktiges skyldighet, synes det mig, att i afton behandla denna fråga. Det var den sidan af saken.

Den andra sidan af saken är denna: detta är en ekonomisk fråga. Jag har suttit här i 27 år och varit med om förhandlingar af olika slag, men jag har aldrig sett, att stadsfullmäktige vunnit på att uppskjuta afgörandet af en ekonomisk fråga, allra minst en fråga af denna betydelse, utan vanligen hafva uppskof ledt till, att det blifvit dyrare för staden och svårare för den att nå en öfverenskommelse. För hvar och en är det klart, att när ni, mina herrar, beslutat att lägga ner 11 miljoner kronor därute så bör området inkorporeras; när ni där byggt bostäder och underlättat uppförandet af bostäder åt folk, som vilja vara medborgare i Stockholms stad och som flyttat ut till Enskede, så är det också er skyldighet att låta dem blifva medborgare i Stockholms stad.

Jag kan anföra ännu mera i denna sak, herr ordförande, men jag skall icke göra det. Jag anser, som sagdt, att stadsfullmäktige böra behandla denna fråga i afton. Är det så, att under behandlingen kan påvisas, att i aftalet förekomma saker, som böra och kunna göras annorlunda, d. v. s. bättre så låt oss ändra dem, men låt oss nu framför allt taga i tu med förslaget.

Herr Hernlund: Af aktning för stadsfullmäktige inlåter jag mig icke i något svaromål på herr Wallenbergs mot mig riktade personliga utfall eller på hans samtidigt mot andra afdelningen riktade utfall. Det hör icke till saken, och därför afstår jag som sagdt från att bemöta det — *med hänsyn till stadsfullmäktige.*

Punkten 1.

Herr Lindhagen: Det förefaller nu, som om under den föregående diskussionen också sakfrågan blifvit slutdebatterad, och och det var detta jag befarade. Emellertid måste jag yttra några ord i ärendet, då jag icke i allo kan instämma i de påståenden, som framförts af herr Martin och äfven af herr Wallenberg.

Det förhåller sig ju så, att, då denna fråga först kom upp, det fanns en allmän stämning för saken. Det fanns icke någon,

som tyckte annat än att det vore en naturlig sak, att Stockholm skulle utvidga sitt område genom införlifning af grannkommunerna och blifva ett ännu mycket större samhälle. Därför tillsatte stadsfullmäktige utan meningsskiljaktighet en kommitté, och när denna kommitté framlade några allmänna principer, blef också dess förslag, såsom beredningsutskottet här framhållit, utan yppade meningsskiljaktigheter af stadsfullmäktige bifallet.

Men det var icke så, som herr Martin så starkt betonade, att däruti låg ett uttalande af stadsfullmäktige att de skulle vara med på inkorporeringen under alla förhållanden och utan att närmare granska de särskilda villkoren, ty det var väl ingen här i stadsfullmäktige — åtminstone var detta icke fallet med mig — som hade tänkt, att det finge gå löst på hvilka boliner som helst, endast kommunerna blefve inkorporerade, att således detta vore hufvudsaken men villkoren en fullkomlig bisak.

Emellertid hade ofvannämnda skenbara enstämmighet, som icke hade det af herr Martin föregifna sakliga underlaget, framkallat den allmänna uppfattningen, att Stockholms stad partout ville hafva alla dessa kommuner inkorporerade, och detta har åter å sin sida föranlett, att de kommuner, med hvilka underhandlingar inleddts, ansett, att det vore de ensamma, som hade att framställa villkor, och att Stockholms stad ville göra allt hvad göras kunde endast för att icke den minsta lilla tufva måtte få lasset att stjälpas.

Jag fick också, när jag blef i tillfälle att noggrannare studera delegerades förhandlingar, hvilka legat till grund för det af landtegendomsnämnden afgifna utlåtandet — och detta var icke, såsom i ett annat fall ägt rum, ett utlåtande endast på några rader, utan ett ganska vidlyftigt sådant — den uppfattningen, att äfven delegerade besjålats af det allmänna intresset att hufvudsaken vore, att inkorporeringen komme till stånd och att inga tufvor finge stjälpas lasset. Därför kan i delegerades förhandlingar särskildt under den första tiden spåras en benägenhet att så mycket som möjligt tillmötesgå alla grannkommunernas önskningsar, såvida de vore något så när rimliga, under det att Stockholms stads berättigade intressen mera fingo gifva vika eller till och med i viktiga punkter blefvo alldeles bortglömda. Att Stockholms stad under en sådan allmän stämning kom i ett mycket ofördelaktigt läge vid underhandlingar är påfallande.

Nu är det ju emellertid klart — däruti delar jag både herr

653.
670

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Martins och herr Wallenbergs uppfattning — att inkorporering af angränsande områden säkerligen en gång måste komma till stånd och vidare att det är särskildt viktigt, att inkorporeringen sker fort, ty det är klart, och det skälet var det viktigaste af dem, som herr Martin framhöll, att, ju längre det dröjer, ju dyrare blir det måhända. Men, såsom landtegningsnämnden tillät sig framhålla, måste man bryta med den gamla suggestionen, att man icke skulle hafva möjlighet att noga se till hvad som kräfdes äfven ur Stockholms stads synpunkt. Enligt vår uppfattning måste man nämligen äfven sörja för, att villkoren icke blefvo ruinerande och att äfven Stockholms stads berättigade intressen i detta afseende behörigen tillgodosågos. För detta ändamåls vinnande fäste vi vår synnerliga uppmärksamhet därpå, att, när det gäller inkorporering af grannkommuner med en storstad, de största och viktigaste utgifterna naturligtvis äro de, som sammanhånga med stadsplanen. Meningen är ju, att dessa kommuner skola mer och mer bebyggas. Då måste stadsplaner upprättas och utföras, och kostnaderna härför blifva de största utgifterna.

Man kunde då icke undertrycka en känsla af att en särdeles viktig punkt i underhandlingarna å stadens sida blifvit åsidosatt, då man fann, att, på samma gång som delegerade ägnat sin uppmärksamhet åt en hel del andra önskemål, vägt fram och tillbaka hvad Stockholms kommun borde hafva och hvad de andra kommunerna borde hafva, man, jag kan nästan säga totalt glömt bort de stora utgiftsposterna för gator och allmänna platser. Och jag vill säga, att dessa kostnader icke, såsom man mest föreställer sig och äfven i delegerades förslag och beredningsutskottets utlåtande framhålles, hufvudsakligen afse förvärfvandet af själfva marken, utan med gatans utläggande följer också anläggandet och underhållet af gatan, vidare dess förseende med kloak-, vatten- och gasledningar och slutligen dess renhållning och belysning. Alla dessa utgifter äro så oerhörda, att staden måste väl tänka sig före, så att de utgifter, som staden härutinnan går till mötes, också blifva på vederbörligt sätt något så när betäckta af motsvarande inkomster.

Jag vill nämna, att t. ex. den erfarenhet, som vi hafva från stadsanläggningen vid Enskede, visar, att, om man t. ex. tager en 10-metersväg, kostnaden för själfva marken belöper sig till 4 kronor per längdmeter, medan däremot öfriga utgifter uppgå till 50 kronor per längdmeter.

Nu har emellertid, i öfverensstämmelse med den uppfattning, som landtegendomsnämnden hyste och som sedermera äfven upptogs af drätselnämndens första afdelning samt i viss mån jämväl af den andra, beredningsutskottet verkligen återremitterat saken till delegerade just för att de måtte utfylla denna fullständiga lucka i sin utredning, en lucka, som afser den kanske viktigaste punkten i hela inkorporeringsfrågan. Men denna nya utredning har sedan inskränkt sig till, kan man säga, att staden skulle få ersättning för en del markkostnad. Man har helt och hållet förbisett de 50 kronorna per längdmeter och endast tänkt på de 4 kronorna och detta har gjort mig betänksam i förevarande afseende.

Nu säga delegerade visserligen här och hvar, att allt detta är bagateller; man skall se saken i stort och detta göra icke de personer, som framhålla, att man också bör se till, huru staden skall få utvägar för alla de stora utgifterna. Men jag tror, att dessa saker ses stort endast om man låter medvetandet fullt klart omfatta alla de detaljer, hvaraf det hela består, och vet hvad man inlåter sig på. Det börjar blifva vanligt här i landet med miljonrullningar. Miljonerna rulla utomordentligt lätt i riksdagen och börja äfven göra det här i stadsfullmäktige. Det är som en spelpassion: man behöfver icke tänka på hvart det bär. Man låter miljonerna rulla, men tröstar sig med att gnida på de små utgifterna både här och i riksdagen. Här är nu fråga om en stor miljonrullning, vid hvilken delegerade icke fäst någon uppmärksamhet i sitt utlåtande och som de efter återremissen försökt bagatellisera på alla möjliga sätt.

Då således både beredningsutskottet och delegerade hafva — jag måste uttrycka mig så — vanvårdat den omnämnda synpunkten i vårt utlåtande samt icke låtit densamma komma till sin rätt, så blir frågan denna: hur skall man ställa sig i den nu förevarande situationen? Jag inser nämligen, att ett uppskof också kan vara farligt, jag inser, att stora intressen stå på spel, och jag tror äfven, att framtiden möjligtvis kan erbjuda utvägar att förekomma de stora faror, hvilka i ekonomiskt hänseende vidlåda förslaget såsom i detta afseende icke väl förberedt. Inför detta stora ansvar har jag varit tveksam, huruvida jag skulle nödgas taga förslaget sådant det ligger, oafsedt att jag vet, att i den punkt, som jag nu påpekat, förslaget icke är, såsom herr Wallenberg sade, alldeles utomordentligt.

Ja, jag måste taga herrarnas uppmärksamhet i anspråk ännu

635
675

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

en stund, för att åtminstone för min del rädda min själ och kunna förklara, hvar skillnaden ligger mellan landtegendomsnämndens och äfven drätselnämndens uppfattning i denna punkt samt delegerades.

Först gäller det då frågan, huru man skall få marken till genomförande af alla dessa stadsplaner i grannsocknarna. Enligt stadsplanelagen har verkligen frågan genom civillagstiftning bragts därhän, att det nu är såsom princip fastslaget, att tomtägare skall bidra åtskilligt, om också icke fullständigt, till kostnaden för gatemark, och denna princip är ju god samt tjänar oss sålunda till stöd i vissa afseenden. Emellertid är jag särskildt tveksam, huruvida stadsplanelagen därutinnan har möjlighet att göra sig gällande beträffande de samhällen utanför staden, som redan äro bebyggda, således i fråga om redan bebyggda gator. Jag tror det icke, och det har väl också varit denna uppfattning som besjulat delegerade och beredningsutskottet, då de följt vår uppmaning i förevarande afseende samt åtminstone försökt genom frivilliga aftal förvärfva så mycket som möjligt af den ifrågavarande marken.

Den andra frågan gäller vägarnas anläggning och underhåll. Detta är en särdeles stor post. Sådant ombesörjes nu af staden inom det stora stadsområdet enligt stadens eget åtagande. I stadsplanelagen föreskrifves bestämdt, att i detta afseende skall tillämpas hvad för hvarje stad är särskildt gällande. Stockholms stad har numera påtagit sig dessa saker. Genom kungl. bref af 1868 har nämligen föreskrifvits, att den skyldighet att anlägga och underhålla gata, som förr ålegat markägare, skulle amorteras genom erläggande af ett belopp af 5,500,000 kronor, hvilket belopp blifvit slutamorteradt år 1889. Genom denna amortering har ju staden fått en viss ersättning, men det blef, såsom herrarna väl kunna inse, en särdeles dålig affär. Kalkylen har varit ytterst bristfällig, och i denna misskalkyl hafva vi anledningen till en afsevärd del af beloppen på våra debetsedlar.

Emellertid har Stockholms stad själf börjat draga sig härför och genom aftal med kungl. maj:t och kronan och äfven med andra markägare har staden, när det gällt större områden, såsom villkor för stadsplanens genomförande kräfft den utfästelsen, att markägaren bekostade åtminstone anläggningen af gatan. Samma principer tillämpar staden vid sin stadsanläggning vid Enskede, och dessa principer tillämpas också af alla enskilda ägare till villastadsföretag.

Sedermera hafva vi renhållningen. Olika bestämmelser här- om gälla för olika städer. Den har i Stockholm också ålegat markägarna. Men genom 1898 års bref har äfven denna skyldig- het ställts på amortering på det sätt, att staden öfvertagit ren- hållningen mot det att hvarje husägare vid ny gata under visst antal år betalade en viss afgift. Det uttalades då uttryckligen, att amorteringen skulle innebära full ersättning till staden, men det har redan visat sig, att så icke alls blifvit förhållandet. Sta- den gör oerhörda förluster på grund af misskalkylen och där ligger en annan post på våra debetsedlar.

Så är det kloakledningarna. Äfven i detta afseende är det olika regler i olika städer. I Stockholm har saken uppfattats så, att stadsfullmäktige på grund af frivilligt åtagande låtit tillsvidare utföra kloakledningarna i gatorna inom den inre staden utan att tomtägarna behöft bidraga. Men undantag har gjorts vid Enskede, och så har äfven skett i vissa fall genom de nyss omtalade aftalen med kronan och andra större markägare.

Framdragandet af gas- och vattenledningar i gatorna drager ju också dryga kostnader. Men detta afser mera produktiva före- tag, och man har numera kommit därhän, att staden själf bekostar dylika ledningar, därför att staden ju har inkomst därutaf. Dock har staden gjort ett undantag beträffande sina anläggningar vid Enskede, där man på tomtägarne lagt hela kostnaden för vatten- och gasledningsnätet, och detta är oriktigt. Landtegendomsnämnden har protesterat däremot, men utan framgång.

Ja, nu råder således beträffande den frågan, hvem som verk- ligen skall bestrida dessa stora utgifter, en oerhörd röra i riket. Det är alla möjliga författningar, förordningar och tillvägagående. Detta har också ledt till att de kommitterade, som utarbetade det första förslaget till stadsplanelag, visserligen yttrade, att de på grund af förhållandena då endast föresloge, att tomtägarne skulle bidraga till kostnaden för själfva gatumarkens anskaffande, men tillade i slutet af sitt betänkande det allmänna uttalandet, att man måste sträfvä till att äfven alla de andra förhållandena ordnades genom civillagstiftning.

Sedermera har äfven den kommunaltekniska föreningens sty- relse ingått till kungl. maj:t med begäran om civillagstiftning i alla dessa afseenden. Öfver denna framställning har Svenska stads- förbundet hörts och tillstyrkt densamma, och den hvilar för när- varande någonstädes i justitiedepartementet.

687.
670

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Ja, såsom jag nämnde, har jag icke hunnit tillräckligt penet-
rera ärendet, men jag måste i alla fall i största korthet angifva,
huru saken enligt min uppfattning ställer sig under hänvisning i
öfrigt till landtegendomsnämndens mera utförliga framställning.

För att först gå till det aftal, som nu är föredraget, så hafva
däri — och man skyller då på den äldre kommitténs allmänna
principer, hvilka af stadsfullmäktige enstämigt godkänts men, och
äfven detta enstämigt, utan att man visste hvad man gjort —
uppräknat vissa kommunala inrättningar, men naturligtvis icke de
viktigaste, nämligen gatunätet och hvad därtill hörer, och så står
det, att alla andra kommunala anstalter och angelägenheter skola
gemensamt bekostas af de bägge sammanslagna kommunernas in-
vånare samt utgifterna i öfrigt inom kommunen utgå efter samma
grunder.

Hvad man nu vill göra gällande och som också här och
hvar indirekt går såsom en röd tråd genom delegerades sista ut-
låtande, är att de nog tycka, att så, som förhållandena slutligen
faktisk nu hafva gestaltat sig i Stockholm, skola de också i alla
afseenden gestalta sig där ute. Dock gör man undantag för ren-
hållningen, därför att, såsom delegerade uttrycka sig, ingen män-
niska har tänkt sig, att den renhållning, som staden åtagit sig inne
i själfva staden, också skulle åligga staden i Brännkyrka. Det
kungl. bref, som stadgar amortering af renhållningsskyldigheten
för tomtägarne i staden, skulle icke gälla för tomtägarne därute.

Jag är glad öfver detta uttalande och hoppas uppriktigt att
det äfven måtte visa sig vara riktigt. Jag skulle endast önskat,
att delegerade dragit samma slutsats i öfriga stora frågor. Men
det hafva de icke gjort och säkerligen icke hellre kunnat göra,
utan man får det intrycket, att deras mening är, att i öfrigt sam-
ma grundsatser skulle gälla inne i staden som beträffande de nya
områdena.

Nu vill jag säga, att den likställighetsprincip, som skulle
hafva införts genom 1868 års bref och för närvarande vara rådande,
får man icke taga så formellt. Det kan icke sägas blifva likhet,
om man tillämpar precis samma formella regler på sakligt olika
förhållanden. Och förstäderna å ena sidan och å den andra den
inre staden med sitt pulserande gatulif äro två olika saker. När
Stockholms stad får dessa områden inkorporerade, hvarest gatorna
till en början endast äro till gagn för de tomter, som ligga vid
dem, så är det icke likhet att säga, att, därför att Stockholms

stad anlagt exempelvis alla kloakledningar i staden, staden också skall göra det där ute. Detta strider mot hvad alla enskilda göra och hvad staden själf gör beträffande sina anläggningar vid Enskede.

Nu säger beredningsutskottet beträffande särskildt detta exempel, att det ju är klart, att aftalet härutinnan icke alls prejudicerar, att staden skall vara skyldig att utan vidare anlägga kloakledningar samt icke hafva rättighet fordra, att tomtägarna skola bidra härtill. Men delegerade säga på annat sätt. De säga, att det måste vara lika, ehuru väl det är klart, att, om staden ändrar hela sin taktik inne i staden, den också får rättighet ändra den därute. Här har man alltså två stora vederbörande, som gå samman på olika vägar, och man vet icke hvad som är sanning i detta afseende.

Nu tror jag för min del, att det uppgjorda aftalet — och det är särskildt det, som jag vill taga fasta på — är ett principaftal allena, och att det icke kommer att få med ensformade regler binda det lefvande lifvet och allra minst kommer att under samma formella bestämmelser sammankoppla olika renaliteter. Det hade dock varit önskligt att det härutinnan formulerats försiktigare åtminstone, men att förmå delegerade att med nit och intresse göra om aftalet i sådan riktning är säkerligen numera lika svårt som att försätta berg.

För den, som vill betrygga möjligheten att rädda stadens inflytande och vederbörligen fördela rättigheter och skyldigheter efter sakens egen natur samt få tillämpade de nya synpunkter, på hvilka kommitterade, som skrefvo stadsplanelagen, syftade, nämligen att all kostnad för gata i vissa fall skall betalas af den, som äger marken och har den största nyttan däraf, är det således en synnerligen bekymmersam situation vi nu befinna oss i.

Bland definitiva utvägar har man den föreslagna jordvärde- eller jordvärdestegringskatten, som skulle innebära, att, när staden genom egna anläggningar på egen bekostnad höjt markvärdet, så att andra finge pekuniär vinst däraf, staden skulle hafva rättighet till någon godtgörelse för utgifterna genom att uttaga en jordvärde- eller jordvärdestegringskatt. Men en dylik beskattning är ännu icke införd i vårt land, och ingen vet, när vi få den. Det kan ännu dröja mycket länge.

Vidare har man förhoppningarna om en ny civillagstiftning i ämnet, hvilken fråga nu ligger under kungl. maj:ts pröfning.

659. 675

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Genomfördes denna förnuftigt, vore det ju ingen nöd. Men ingen vet, när vi få den.

Sålunda måste vi träffa vårt afgörande: vänta på dessa bägge lagstiftningar eller också nu taga förslaget sådant det är samt lita på att kommer tid kommer råd. Och jag får för min del då säga, att jag icke kan taga på mitt ansvar att nu uppskjuta frågan för att vänta på nämnda lagstiftningar, utan jag måste efter ett inre öfvervägande ansluta mig till att man nog nödgas nu bita i det ur denna synpunkt sura äpplet.

Men då kommer man till de saker, som man verkligen skulle kunna göra.

Ett är att förtydliga aftalet, så att icke en sådan tolkning, som delegerade tyckas göra gällande, kan komma till stånd. Men detta är, som sagt, ej att förvänta så långt som saken nu kommit.

Vidare har staden möjligheter att begagna den af delegerade understrukna makten öfver stadsplanerna för att komma till rätta med obilliga anspråk. Detta betonades också af herr Martin. Han sade visserligen, att hufvudsaken vore, att man icke använde våld, och det vill väl ingen människa göra, men herr Martin pekade dock på ett visst maktmedel, nämligen dessa stadsplaner, som skulle lägga mycket i Stockholms stads hand.

Men hur är det med stadsplanerna? Jo, beredningsutskottet återremitterade ärendet till delegerade och sade, att de skulle försöka få in i aftalet bestämmelse om att inga stadsplaner finge fastställas före inkorporeringen utan stadsfullmäktiges »hörande och bifall». Det är klart och man vet mycket väl, att vederbörande inom kommunerna skynda allt hvad tygen hålla att skaffa sig fastställda stadsplaner, och detta är verkligen ett hufvudsakligt skäl hvarför jag, om det blifvit votering i bordlägningsfrågan, nog måst rösta mot bordläggning. Man söker skynda allt hvad man hinner att få stadsplanerna fastställda af kungl. maj:t före inkorporeringen. De två största samhällena hafva dem redan färdiga, och få de dem fastställda före inkorporeringen, har staden icke så stor makt öfver dessa samhällen — såvida nu dessa slags stadsplaner på landsbyggden blifva bindande efter en inkorporering på samma sätt som verkliga stadsplaner — utan då kunna de utkräfvå stora afgifter för gators anläggning och allt annat, som de kanske icke skulle få gratis i samma utsträckning, om staden kunde bestämma öfver stadsplanerna.

Detta beredningsutskottets förslag har nu vederfarits det ödet,

att ett sammanträde ägt rum mellan stadens delegerade och delegerade för socknen samt att därvid antecknats i protokollet — det är väl en felskrifning — att Stockholms stads delegerade hade sammankallat sina kamrater från socknen för att de måtte yttra sig öfver huruvida de medgäfvö, att stadens myndigheter finge tillfälle att »yttra sig» öfver förslagen till stadsplaner, innan dessa komma till stånd. Socknens delegerade förklarade då, att staden mycket gärna finge yttra sig häröfver, men naturligtvis vore det alldeles oskäligt, att stadens bifall skulle få inhämtas, och härvid har det blifvit. Beredningsutskottet har accepterat denna socknemännens uppfattning och endast föreslagit, att staden skulle få »yttra sig» öfver stadsplanerna. Delegerade för socknen gjorde vidare det förbehållet, att detta yttrande skulle afgifvas inom 6 månader efter det handlingarna inkommit till kungl. maj:t, och det förstär jag så innerligt väl. Det skulle ju kunna hända, att kungl. maj:t föreskrifver detta och vi ändå få en del stadsplaner fastställda, innan inkorporeringen kommer till stånd.

Nu är det en fråga, huruvida icke stadsfullmäktige borde i sitt beslut följa beredningsutskottets första impuls och äfven ifrågasätta hos kungl. maj:t, att ett bifall från stadsfullmäktiges sida skulle fordras för stadsplaners fastställande innan inkorporeringen kommer till stånd. Därom står visserligen ingenting i aftalet, men som bekant har aftalet ingen annan betydelse än att underlätta sakens behandling för kungl. maj:t samt påskynda afgörandet för kontrahenterna. I detta land afgör ju nämligen kungl. maj:t enväldigt frågor om och i hvad mån inkorporering skall äga rum samt villkoren för densamma.

Nu tror jag emellertid, att man kan säga, att kungl. maj:t antagligen icke skulle anse sig vara lagligen berättigad att fastslå, att stadsfullmäktiges bifall fordrades för att stadsplaner skulle komma till stånd enligt gällande lag. Men jag anser dock, att stadsfullmäktige i den senare punkt i utskottets betänkande, där det talas härom, åtminstone borde för kungl. maj:t framhålla den synnerliga önskvärdheten af att dylika stadsplaner icke fastställas förr än inkorporeringen ägt rum. Detta är ju för öfrigt något som öfverensstämmer med hela aftalets karaktär, och jag skall därför, då vi komma dit, be att få framställa yrkande därom.

Så skulle man ju också kunna tycka, att, när landtegendomsnämnden så uttryckligen pekat på den omnämnda civillagstiftningen såsom något, som eventuellt borde afvaktas, innan Stockholms stad

661
678

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

inkorporerade alla dessa kommuner, hvilket blifver ett för vårt land oerhördt företag, det hade varit på sin plats, att beredningsutskottet uttalat sig om denna viktiga sak. Emellertid hafva hvarken delegerade eller beredningsutskottet yttrat sig öfver landtegenomsnämndens resonemang i detta afseende liksom ej heller i så många andra punkter. Jag tycker, att man dock borde besinna, att det är ett livsvillkor för Stockholms stad att söka påskynda denna civillagstiftning, och att vi därför samtidigt med att vi fatta beslut i förevarande ärende hemställa till kungl. maj:t, att den af Svenska stadsförbundet förordade civillagstiftningen måtte så snart som möjligt genomföras. Jag har anledning tro, att för närvarande ingen särskild brådska inom departementet gör sig gällande för att påskynda ärendet.

Slutligen hafva som sagt delegerade i anledning af beredningsutskottets återremiss tagit upp frågan om markförvärfvet, och där hafva uppgjorts kontrakt af tre olika typer. Man bör icke alldeles förbigå dem, ty de gifva åtskilligt att tänka på.

Jag börjar med att erinra, att det naturligtvis är en stor brist, att delegerade icke hunnit afsluta alla dessa aftal och förelägga dem för stadsfullmäktige i sammanhang med denna frågas behandling. Man har nu endast två aftal af en typ framlagda för fullmäktige. De andra komma sedermera.

Den första aftalstypen är den, som nu föreligger till stadsfullmäktiges pröfning, och jag har strängt taget ingenting emot den, ehuru jag icke skulle vilja såsom delegerade gjort »på det allra lifvigaste» tillstyrka dess godkännande, ty det medför i alla fall en oviss och ojämn konkurrens mellan Stockholms stad såsom ägare till sina landtegenomar och de enskilda jordspekulanter, som staden nu skulle uppmuntra. Så ensidig bör man dock icke vara, att man därför vägrar sitt godkännande. Men då likväl vattenledningen är ett sådant livsvillkor för ifrågavarande samhällen, att de kunna göra ganska stora uppostringar för att erhålla den, så är det nog klart, att, sedan de väl fått denna fördel af Stockholms stad och vidare de andra fördelar, som delegerade också vilja gifva dem, nämligen kloakledningar m. m., de hafva det utomordentligt väl förspändt.

Jag skulle icke säga så mycket, om alla dessa presenter komme den fattiga befolkningen till del, så att den komme i lyckligare omständigheter. Men det förhåller sig icke så, utan dessa uppgjorda och kommande kontrakt blifva alla afslutade med villabolag

eller deras vederlikar. Dessa ha ingen rätt till dylika presenter gent emot Brännkyrka kommun, men genom inkorporeringen med staden gifver man dem en ofta oerhördt stor förmån, som de sedermera säkerligen kontant taga ut af de personer, till hvilka de sälja tomtarna. Det är ett oerhördt missförhållande att Stockholms stad gifver dessa presenter, under det att staden vid sina egna anläggningar anser sig nödsakad att lägga alla kostnaderna på tomtinnehafvarne.

Jag har framhållit detta enskildt för delegerades sekreterare men han sade, att detta vore en annan sak; det vore ju en stadens enskilda affär. Hvad är detta för resonnemang? De öfriga affärerna äro ju ock enskilda affärer. Stockholms stad uppmuntrar på detta sätt illojal konkurrens mot sig själf, såvida icke herrarna vilja taga konsekvenserna häraf och framdeles besluta, att man också får lägga på debetsedlarna de väsentligaste kostnaderna för ordnande af stadsplaner inom stadens landtegendomar och således icke låta dem drabba tomtinnehafvarne.

Ja, herr ordförande, då jag således skall bestämma mig, vill jag för min del, ehuru med stor tyekan, rösta för bifall till det föreliggande förslaget, i förhoppning att framtiden skall tilläfsventyrs finna utvägar att råda bot på alla de missförhållanden, som nu synas hota.

Jag har yttrat allt detta för att klargöra min ställning och för att betona, att jag icke har den uppfattning af innebörden utaf detta aftal, som synes hafva föresväfvat delegerade. Jag har också gjort det därför att jag hoppas, att stadsfullmäktige skulle vilja biträda åtminstone en sådan hemställan, att kungl. maj:t måtte behjerta önskvärldheten af att stadsplaner icke blifva fastställda, innan inkorporeringen afgöres. Jag anser ett sådant sträfvannde vara ett illojalt sträfvannde, och det kan också sägas, att delegerade understrukt den uppfattningen. Herr Martin har här flera gånger framhållit, att, såsom också står i delegerades yttrandet, stadens trumf är att den har makt öfver stadsplanerna. De böra då icke få komma till stånd före inkorporeringen.

Slutligen skulle jag vilja framställa det yrkandet, att stadsfullmäktige måtte i sammanhang med beslutet angående detta betänkande också begära hos kungl. maj:t påskyndande af den omnämnda civillagstiftningen. När vi komma så långt, får jag se, om jag har mod till det eller icke.

663
670-

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

Herr Martin: Efter herr Lindhagens långa och intressanta anförande har jag egentligen icke annat att säga, än att, på slutet är godt, allting är godt. Han har yrkat bifall till beredningsutskottets förslag, och därför behöfver jag icke trötta stadsfullmäktige med de anmärkningar, som jag skulle hafva velat göra mot hans anförande.

Emellertid vill jag säga, att herr Lindhagen har med all rätt framställt anmärkningar mot delegerades förhandlingar. Detta unnar jag honom gärna, och vill alldeles icke anse oss hafva skött dem så utmärkt. Vi hafva gjort hvad vi kunnat, och ingen skall tvingas öfver sin förmåga. Jag har sagt, hvilka regler vi därvid följt, och jag tror mig kunna försäkra, att hvad som icke står i aftalet *just är det som vi utträttat*, d. v. s. med andra ord att vi icke iklädt staden större förpliktelser än i aftalet angifves.

Herr Lindhagen talar om den stora faran af skyldigheten att anlägga kloakledningar, i förträffligt skick underhålla gator och annat, men det finnes icke ett ord om *skyldighet* för Stockholms stad att inom viss tid göra allt detta. Om man läser våra förhandlingar, skall man lätt förstå, i hvilken situation vi befunnit oss, då vi haft att ställa oss på den ståndpunkten, att vi icke förpliktade Stockholms stad till mer än som kunde hållas. Det vi förpliktat staden till utöfver hvad som är absolut rimligt och rätt är utöfver obestriddigen rimliga villkor att, såsom det står i en punkt, staden förbinder sig *att tillhandahålla vatten från allmän vattenledning samt allmän belysning genom gas eller på annat tjänligt sätt snarast möjligt i den ordning och till den omfattning, som stadsfullmäktige med afseende å områdets bebyggande tid efter annan besluta*. Jag frågar hvem som helst: är detta för Stockholms stad någonting så betungande, att det kan föranleda dylika stora och ruinerande utgifter, som herr Lindhagen talade om?

Nu vill jag å andra sidan säga, att vi vid dessa förhandlingar naturligtvis också hafva sagt, att Stockholms stad vet sina skyldigheter i fråga om sanitär vård af det område, staden har under sitt hägn, de vägar och kommunikationer, som behöfvas, samt sjukvård och fattigvård med mera sådant. Dessa skyldigheter känner Stockholms stad. Vi behöfde icke skriva något därom. Men de angifna förfärliga utgifterna, till hvilka Stockholms stad skulle hafva förbundit sig, finnas absolut icke omnämnda i aftalet, utan Stockholms stad kommer att behandla de nya om-

rådena väl, men för att begagna ett vulgärt uttryck efter som de äro sjuka till.

Detta är hvad förslaget innebär. Jag är öfvertygad om att Stockholms stad kommer att behandla sina nyförvärfvade delar väl, men några förpliktelser af den omfattning, som herr Lindhagen målat på väggen, har staden icke åtagit sig.

I fråga om de enskilda aftal, som herr Lindhagen ifrågasatte, kunnat träffas, så har det tydligen legat utom delegerades uppgift och utom deras förmåga att avsluta definitiva aftal. Delegerade hafva för att visa att sådana aftal med lätthet kunna upprättas, förelagt stadsfullmäktige ett par aftal, som passerat drätsel-nämndens andra afdelning och efter anmärkningar där blifvit omarbetade. Slutet har blifvit, att beredningsutskottet i efterföljande utlåtanden hemställer om aftalens godkännande med uppdrag åt drätsel-nämndens andra afdelning att träffa definitivt aftal.

Här har jag i min hand såsom redan nämnt ett längre förslag från Örby samhälle om afstående af c:a 10 miljoner kvadratfot mark mot det att samhället får afloppsledningar. Det talas nu icke ens om vatten. Dessa afloppsledningar äro, enligt hvad jag tror mig veta, a priori beräknade till icke allt för stor kostnad. Jag kan icke säga siffran. Den är icke synnerligen stor och rör sig om 100,000 å 200,000 kronor. För detta belopp skulle vi få 10 miljoner kvadratfot mark. Aftalet är emellertid så inveckladt, att det icke kan komma i fråga, att vi kunnat göra upp om detsamma, utan detta tillhör drätsel-nämndens andra afdelning. Det ligger minst utom vår befogethet samt vår förmåga att göra det.

Hade vi, såsom herr Lindhagen tänkt sig, med afseende å alla markägarna gått tillväga på samma sätt, som vi gjort med ett par af dem, skulle inkorporeringsfrågan hafva dragit ut under många år, man skulle hafva debatterat fram och tillbaka samt hängt upp sig på aftal med hvarenda markägare, hvilket varit komplett omöjligt.

Emellertid vill jag återkomma till att herr Lindhagen icke i öfrigt haft något att anmärka mot beredningsutskottets förslag annat än att han uttryckt vissa önskemål, såsom att i skrifvelsen skulle inryckas, att stadsfullmäktiges bifall borde inhämtas i fråga om stadsplaners fastställande före inkorporeringen m. m., och jag vill gärna instämma i detta yrkande, för så vidt det är formellt möjligt att framställa detsamma.

665
675

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Herr Hernlund: Herr ordförande! Jag begärde i början af öfverläggningen angående detta ärende, att diskussionen skulle få beröra utlåtandena n:r 156, 157 och 158 i ett sammanhang. Detta berodde därpå, att, såsom redan förut antydts, det varit synnerligen önskvärdt, att, innan definitivt beslut fattades i hufvudfrågan, flera aftal om marköfverlåtelse förelegat än de två, som nu afses i utlåtandena n:r 157 och 158. Detta är en af anledningarna till att jag önskat ärendets bordläggning. Andra skäl har jag redan förut framhållit, om de också icke varit desamma, som man velat lägga i min mun. Hvad jag egentligen velat är att få ett klart uttalande från beredningsutskottet i åtskilliga ännu mycket allmänt hållna punkter.

Det tjänar emellertid efter det beslut, som för en stund sedan fattats, icke mycket till att nu inlåta sig på några detaljer, utan det är bäst att tro, att det är så, som delegerades ärade ordförande har sagt, nämligen att staden förbundit sig till så relativt litet och att man kan vara ganska lugn med hänsyn till konsekvenserna. På grund af det förtroende, som jag hyser till delegerades nämnde herr ordförande, hoppas jag också, att sagan sanning blir en gång.

Emellertid förekommer här i utlåtandet n:r 157 på sid. 41 följande uttalande af delegerade: »Lösningen af frågan om Brännkyrka sockens införlifning med Stockholms stad har såväl af drättselnämnden och landtegendomsnämnden som af stadsfullmäktiges beredningsutskott ansetts böra göras beroende däraf, att uppgörelser blefve träffade med markägare inom socknen i fråga om upplåtelse till staden utan ersättning af den mark, som erfordras till gator och allmänna platser inom de mera bebyggda delarna af socknen.» Detta har man nu uttryckligen förklarad, och med anledning häraf hafva också delegerade fört underhandling med åtminstone två bolag, nämligen det i utlåtandet n:r 157 afsedda Stockholms södra tomtaktiebolag och det i utlåtandet n:r 158 omnämnda Byggnadsaktiebolaget Manhem.

Delegerades ursprungliga förslag afstyrktes af drättselnämndens andra afdelning, och med anledning häraf yttra nu delegerade, att de icke kunna finna annat än, att de anmärkningar, delvis af detaljbeskaffenhet, som drättselnämndens andra afdelning samt byggnads- och kammarkontoren riktat mot ifrågavarande aftal, vittna om bristande uppskattning af inkorporeringsfrågans reela räckvidd och omfattning för hufvudstadens utveckling.

Ja, där är ett uttalande om att andra afdelningen och där-
under sorterande myndigheter gått alltför mycket i detaljer. Vid
ett annat tillfälle klagas det öfver att, då ett yttrande infordras,
andra afdelningen i väsentlig anslutning till första afdelningen ut-
talar sig endast på sju rader. Så blir man kritiserad och bedömd,
vare sig man yttrar sig utförligt eller icke, detaljeradt eller
generellt.

Förenämnda detaljanmärkningar hafva emellertid haft ett syn-
nerligen glädjande resultat, och för min del vill jag alls icke,
fastän icke andra afdelningen har yttrat sig öfver förslaget till
slutligt aftal, yrka på annat än bifall i fråga om såväl punkt 1:o)
som punkt 2:o) af utlåtandet n:r 157. Jag vill endast i detta
sammanhang uttala ett beklagande af att beredningsutskottet, när
det haft ordet, yttrat sig på ett sådant sätt, som här skett.

När de delegerade hafva genom förnyde underhandlingar kom-
mit till detta aftal med Stockholms Södra Tomtaktiebolag, ett så-
som jag tycker mycket tillfredsställande resultat, yttrar nämligen
beredningsutskottet, att det funnit den ifrågavarande uppgörelsen
med tomtaktiebolaget i stort sedt vara för staden fördelaktig, sär-
skildt sedan bolaget gjort de ytterligare medgifvanden, som inne-
fattas i bolagets skrifvelse af den 7 innevarande juni. Detta ut-
talande är emellertid enligt min uppfattning mindre lämpligt. Det
kan ovillkorligen, sådant det här föreligger, gifva stöd för den
uppfattningen hos öfriga tomtägare, med hvilka underhandlingar
föras eller komma att föras, att de ingalunda behöfva göra efter-
gifter, motsvarande dem, som detta bolag har gjort.

I sammanhang med detta ber jag att få beklaga, att med
afseende på utlåtandet n:r 158 beredningsutskottet icke ansett sig
behöfva göra någon motsvarande framställning, som det gjort i
utlåtandet n:r 157. Ändock gälla dessa frågor väsentligen precis
detsamma. I ena fallet bestämmes, att Stockholms Södra tomt-
aktiebolag skall ingå ett nytt aftal med drätselnämndens andra
afdelning på villkor, som afdelningen anser vara en konsekvens af
det principiella beslutet. I utlåtandet n:r 158 återigen är det
fråga om godkännande utan vidare af det ursprungliga förslaget
till aftal med byggnadsaktiebolaget Manhem och detta trots att
andra afdelningen gjort precis samma anmärkning med afseende på
detta aftal som i fråga om aftalet i utlåtandet n:r 157. Herr
Martin nämnde, att det öfverlämnas åt andra afdelningen att ifråga
om båda dessa markförvärf träffa det afgörande beslutet. Det är

667.
673

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

icke förhållandet, och det är en brist, som jag nu ber att få yrka på att den blir afhjälpt, så att när utlåtandet n:r 158 förekommer till behandling, man där får i två punkter väsentligen samma beslut, som föreslås af beredningsutskottet i utlåtandet n:r 157, med en obetydlig ändring af det stycke, som nu ensamt förekommer, men som borde vara punkt 1:o). Jag skall bedja, att när vi komma till utlåtandet n:r 158 få framställa ett yrkande i nu nämndt syfte.

Herr Welin: Herr vice ordförande, mina herrar och damer! I den reservation, som jag tillät mig afgifva vid drätselnämndens första afdelnings utlåtande den 1 februari innevarande år, påpekade jag för min del den lättnad, som staden genom inkorporeringen skulle ernå för lösningen af den för stadens utveckling alltmera brännande kommunikationsfrågan. Jag hade särskildt skäl att framhålla den saken. I veten, mina herrar och damer, att det nu inkommit ett utlåtande från kommunikationskommittén. Inom kort kommer detta utlåtande att här behandlas, och då är det viktigt, att Stockholms stadsfullmäktige i denna inkorporeringsfråga har sin ståndpunkt klar. Kommunikationskommitténs betänkande innefattar nämligen, att linjer skola utdragas inom Brännkyrka sockens område, och om staden då icke har dessa områden i sin hand, om jag så må säga, har staden ej heller den makt öfver själfva koncessionsfrågan, som staden har, om de bilda en administrativ enhet med själfva staden. Det är således af den allra största betydelse, att de angränsande områden, genom hvilka de naturnödvändiga förstadskommunikationerna komma att gå, ligga i stadens hand.

Då jag för någon tid sedan var nere i Berlin och där samtalade med några af de ledande kommunalmännen, fick jag bekräftadt, att inkorporeringsfrågan är för ett storstadssamhälle af en stor betydelse. Vid Berlin finnas, såsom ni veta, tätt bebyggda områden omkring själfva moderstaden, hvilka icke äro införlifvade med staden. Moderstaden i sig själf omfattar ungefär 2,000,000 invånare, under det att de omkringliggande stadsliknande samhällena, Charlottenburg, Friedenau m. fl. sammanlagdt hysa omkring 1,000,000 invånare. Nu är det så, att då kommunikationslinjer skola utdragas från moderstaden till de olika samhällena, dessa, som gifvetvis hafva beslutanderätt i frågan, kunna ställa företaget

i en prekär och för det gemensamma intresset långt ifrån befrämjande ställning.

Jag har ansett mig böra framhålla detta, och jag antager, att det kommer att närmare belysas under debattens fortgång. Det är emellertid icke underligt, att jag såsom kommunikationsman särskildt vill framhålla vikten och angelägenheten af, att vi icke genom att förhåla och uppskjuta detta inkorporeringsbeslut komma att ställa staden i fråga om de nödvändiga förstadskommunikationerna i en ogynnsam ställning.

Hvad själfva inkorporeringsfrågan angår, tillåter jag mig att gifva uttryck åt min måhända enfaldiga, men oförripliga mening, att *stadsfullmäktiges beslut af 1908 förr eller senare par la force des choses kommer att blifva en verklighet — vi må knota däröfver så mycket vi vilja.*

Hvad Brännkyrka kommun angår är det tämligen klart, att inkorporering bör ske, och det har egentligen icke gjorts någon verklig gensaga däremot. Här kommer inom kort staden att hafva så stora ekonomiska intressen, att det vore ekonomiskt synnerligen ofördelaktigt att icke inkorporera Brännkyrka socken. Ifråga om Bromma socken äger staden nästan hela socknen. Hvad beträffar Solna socken, tror jag, att det är nödvändigt, att Stockholm genom inkorporeringen garderar sig, om jag så får uttrycka mig, emot Hagalund. Och hvad Lidingön angår är en inkorporering säkerligen ekonomiskt fördelaktig för staden, ty staden återvinner då en mängd skatteobjekt. Dessutom är det icke osannolikt, att det ur sjöfartens synpunkt är af stor betydelse för Stockholm att få Lidingön inkorporerad.

Jag har velat framkasta dessa synpunkter, enär jag är fast öfvertygad därom att vi förr eller senare på allvar stå inför frågan om en inkorporering i stort.

Jag har, herr vice ordförande, icke något annat yrkande att göra än att hemställa om bifall till beredningsutskottets förslag.

Herr Lindhagen: Herr vice ordförande, jag vill endast tillägga en sak, som jag glömde i mitt förra anförande och som i viss mån också kan innefatta en vederläggning af en punkt i herr Martins sista anförande. Jag talade nämligen om, att de kontrakt, som delegerade upprättat med olika markägare därute, äro af tre olika typer. Därvid råkade jag, att endast nämna den första typen,

669
675

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.
(Forts.)

men jag skall nu bedja att få säga några ord om de två andra, som icke föreligga till stadsfullmäktiges pröfning i dag.

Den andra typen innehåller en öfverlåtelse af gatumarken till staden med full äganderätt, men så står det följande: »Ägande staden tillträda ifrågavarande mark när och i den mån staden efter socknens införlifning med staden kan komma att i samma mark verkställa anläggningar för vattenledning eller afledning af spillvatten eller framledning af gas eller elektrisk ström.»

Nu står det där, att staden får marken. Men hvem skall bekosta alla dessa uppräknade ledningar? Det står visserligen icke, att staden skall göra det, utan staden får tillträda marken när den gör dessa anläggningar. Men jag har sökt att höra mig för hos dem, som varit med om att upprätta kontrakten, och de måste medgifva, att den frågan gifvetvis också var uppe vid de privata förhandlingarna. Då synes det, som om markägarne hade från stadens underhandlares sida förespeglats, att det vore sannolikt, att staden gör det på egen bekostnad, ty det skall enligt aftalet vara »likhet», och kommunen gör det nu i den inre staden; men skulle kommunen ändra sin politik i den inre staden, så kunde det blifva på annat sätt också därute. Det är med andra ord att gifva på hand, att staden med all sannolikhet skall utföra dessa arbeten gratis. Ja det är icke herr Martin som fört dessa underhandlingar, utan det är delegerades sekreterare.

Den tredje typen är den, som är afsedd för Örby villastad. Där är det icke vatten, som Örby skall få, utan där åtager sig staden mot att få gatumarken gratis att bekosta kloakledningar, jag vet icke i hvilken utsträckning. Där har vi således redan en del af det stora äfventyret fastslaget till ledning dessutom för andra kommande anspråk. Dessa kloakledningar blifva dessutom mycket dyra för staden, om staden skall bekosta dem utan att markägarne, d. v. s. tomtbolaget, bidrager på något sätt. Villaägarne, få i alla fall betala förmänen till tomtbolaget. Jag har särskildt gjort mig underrättad om att gatorna i Örby i allmänhet äro anlagda på berggrund, så att kloakledningarna måste nedsprängas, hvilket gör dem synnerligen kostsamma. Örby med dess i flera afseenden planlösa anläggning blir staden säkerligen en särdeles dyr affär, om staden utan vidare skall krafva kastanjerna ur elden åt vederbörande.

Herr Martin: Herr vice ordförande! Jag hörde icke början af herr Lindhagens anförande, men jag tror, att jag fattade sam-

manhanget, när jag hörde den senare delen. Och jag vill då betona att några andra utfästelser än dem, som finnas i handlingarna, icke hafva förekommit, att allt hvad som resonnemangsviis i ena eller andra afseendet har kunnat sägas icke på något sätt får inverka på detta ärende, att de af herr Lindhagen nu uppgifna förhållandena äro för mig obekanta, och att jag tror, att i en sak af den omfattning som denna, det är olämpligt att åberopa hvad under förhandlingarna från den ena eller andra sidan sagts, under betonande från min personliga sida, att jag hoppas, att Brännkyrka kommun liksom Stockholms stad skall blifva belåten med inkorporeringen.

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

Punkten 2.

Herr Lindhagen: Jag ber att få yrka bifall till denna framställning, men hemställer, att till momentet måtte fogas ett tillägg så att det i sin helhet kommer att lyda sålunda: Att kungl. maj:t måtte lämna stadsfullmäktige tillfälle att afgifva yttranden i anledning af sådana framställningar om fastställelse å stadsplaner för delar af Brännkyrka sockens område, som kunna göras hos kungl. maj:t under tiden intill dess förevarande införlifning må komma att träda i kraft; *därvid stadsfullmäktige tillika vilja framhålla den synnerliga önskvärdheten af att stadsplaner icke fastställas inom socknen, förrän inkorporeringen beslutits och vunnit laga kraft.*

Herr Lindhagen: Jag har ytterligare ett yrkande att göra, som jag underlät att framställa, då jag nyss hade ordet. Jag ber därför att nu få framställa det yrkandet, att till utskottets hemställen i denna punkt måtte läggas ett mom. d), som skulle lyda sålunda: att kungl. maj:t täcktes skyndsammast möjligt taga under öfvervägande och framlägga för riksdagen en civillagstiftning rörande gators anläggande inom stadsplanen, på sätt af landtegendomsnämnden i detta sammanhang varit ifrågasatt och jämväl af svenska stadsförbundet förordats i ett annat på kungl. maj:t beroende ärende.

Herr Fränckel: Ehuru jag föreställer mig, att stadsfullmäktige mycket gärna skulle önska, att en sådan sak, som den herr Lindhagen nu framställde, måtte blifva verklighet, anser jag det dock vara en ny fråga och att den icke bör framkomma i sam-

Angående
införlifning
med Stock-
holms stad af
Brännkyrka
socken m. m.

(Forts.)

manhäng med den framställning, som nu göres om inkorporering af Brännkyrka socken.

Jag ber därför att få yrka afslag å herr Lindhagens förslag.

Herr Lindhagen: Jag skulle icke hafva tillåtit mig att framställa detta yrkande, om jag icke ansåg, att det redan hade gjorts en sådan framställning i detta ärende. Landtegendomsnämnden har i detta utlåtande motionsvis väckt denna fråga, då nämnden i sin slutliga hemställan ifrågasätter, att denna inkorporering icke skulle komma till stånd, förrän en sådan civillagstiftning blifver genomförd. Alltså anser jag, att frågan blifvit framlagd motionsvis från landtegendomsnämnden och att stadsfullmäktige således äro behöriga att därom besluta.

Herr Fränckel: Ja, jag erkänner gärna, att frågan varit omnämnd hos beredningsutskottet, men hvad landtegendomsnämnden i sin framställning sålunda ifrågasatt är, om jag så får säga, en inre angelägenhet hos stadsfullmäktige och något som vi ha mycket svårt att åberopa i en skrifvelse till kungl. maj:t.

Med den formulering som i enlighet med herr Lindhagens förslag gafs åt det förra momentet, hvarigenom vi förbehöllo oss att inga nya stadsplaner skulle fastställas, förrän inkorporeringen blifvit beslutad och vunnit laga kraft, tror jag dessutom, att vi stå starkare inför kungl. maj:t om vi hålla oss till en så beskafad framställning, än om vi väcka en dylik fråga på en omväg och begära hastigare behandling af en civillag i detta syfte. Med så många krafter, som här finnas, för att hos kungl. maj:t framhålla önskvärdheten af påskyndandet af en sådan civillag, stå vi säkerligen tryggare på en sådan ståndpunkt, och därför måste jag fortfarande motsätta mig det framställda yrkandet.

Herr G. E. Östberg: Herr ordförande! Jag skall be att få understödja herr Fränckels yrkande i denna punkt. Jag har för min del verkligen icke särskildt observerat den framställning, som landtegendomsnämnden här gjort, och jag föreställer mig, att detsamma är fallet med många andra af stadsfullmäktige. Detta torde därför vara en fråga, som vi icke äro i tillfälle att så på rak arm bedöma. Jag tror därför, att det vore synnerligen oklokt, om stadsfullmäktige nu beslöte sig för att göra en sådan framställning till kungl. maj:t. Det står ju alltid landtegendomsnämnden